

budimex

GRUPA BUDIMEX

**SPRAWOZDANIE NA TEMAT
INFORMACJI NIEFINANSOWYCH ZA ROK 2017**

Sprawozdanie na temat informacji niefinansowych Grupy Budimex za rok 2017

Niniejsze sprawozdanie (dalej: raport), obejmuje informacje niefinansowe dotyczące Grupy Budimex za okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku. Niniejsze sprawozdanie jest dziesiątym raportem na temat informacji niefinansowych publikowanym przez Grupę, zwanym również raportem zrównoważonego rozwoju. Raporty danych niefinansowych publikowane są w cyklu rocznym i każdorazowo poddawane niezależnej weryfikacji. Poprzedni raport został opublikowany 4 lipca 2017 roku.

Niniejszy raport zawiera informacje i wyniki dotyczące wszystkich spółek w Grupie Budimex: Budimex SA (spółka dominująca), Mostostal Kraków SA, Mostostal Kraków Energetyka Sp. z o.o., Budimex Budownictwo Sp. z o.o., Budimex Kolejnictwo SA, Budimex Parking Wrocław Sp. z o.o., SPV-PIM 1 Sp. z o.o. (poprzednia nazwa SPV-BN 1 Sp. z o.o.), Budimex Nieruchomości Sp. z o.o., Budimex Bau GmbH, spółki z Grupy Elektromontaż Poznań SA. Spośród tych spółek największy wpływ społeczny i środowiskowy mają Budimex SA, Mostostal Kraków SA i Budimex Nieruchomości Sp. z o.o.

Raportem nie objęto spółek zależnych, które nie znalazły się w skonsolidowanym sprawozdaniu Grupy ze względu na ich niematerialność. Lista tych spółek znajduje się w skonsolidowanym sprawozdaniu Grupy Budimex za rok 2017.

Niniejszy raport został sporządzony zgodnie z wytycznymi GRI „in accordance” na poziomie podstawowym „Core” i zawiera wskaźniki ogólne oraz branżowe, znajdujące się w suplemencie sektorowym dla branży budowlanej tego standardu.

SPIS TREŚCI

1	KLUCZOWI INTERESARIUSZE GRUPY BUDIMEX	4
2	ISTOTNOŚĆ POSZCZEGÓLNYCH ZAGADNIEŃ NIEFINANSOWYCH	4
3	OBSZAR ZARZĄDCZY	5
3.1	STRATEGIA GRUPY I MODEL BIZNESOWY	5
3.1.1	Działalność biznesowa	5
3.1.2	Strategia i kierunki działania z uwzględnieniem aspektów środowiskowych i społecznych	6
3.1.3	Model wartości	7
3.2	ŁAD ZARZĄDCZY / KULTURA ZARZĄDZANIA	9
3.2.1	Skład Zarządu i Rady Nadzorczej	9
3.2.2	Podejście zarządcze	10
3.2.3	Zarządzanie ryzykiem	10
3.2.4	Zarządzanie etyką	14
4	KWESTIE ŚRODOWISKOWE	16
4.1.1	Polityka Ochrony Środowiska	17
4.1.2	Zielone budynki	17
4.1.3	Bioróżnorodność	17
4.1.4	Zarządzanie ochroną środowiska w łańcuchu dostaw	17
4.2	Materiały i surowce	18
4.2.1	Odpady i recykling	18
4.3	Paliwa, energia i emisja CO ₂	21
5	KWESTIE SPOŁECZNE I PRACOWNICZE	23
5.1	Pracownicy	23
5.1.1	Polityka Różnorodności	23
5.1.2	Bezpieczeństwo i higiena pracy	25
5.2	Relacje ze społecznościami lokalnymi	26
5.3	Poszanowanie praw człowieka	27
6	KWESTIE ZWIĄZANE Z PRZECIWDZIAŁANIEM KORUPCJI I ŁAPOWNICTWU	27
7	SPECYFIKACJA RAPORTU	28

1 KLUCZOWI INTERESARIUSZE GRUPY BUDIMEX

Mapę interesariuszy tworzy łącznie 26 głównych grup, mających wpływ na Grupę Budimex i takich, na które oddziałuje Grupa. Są to:

- Pracownicy i partnerzy społeczni (pracownicy etatowi, studenci i potencjalni pracownicy, byli pracownicy, związki zawodowe, pracownicy podwykonawców i dostawców, inspekcja pracy i inne zbliżone instytucje nadzoru);
- Inwestorzy (inwestor strategiczny, inwestorzy instytucjonalni, inwestorzy indywidualni, Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie, domy maklerskie, banki);
- Klienci (GDDKiA, klienci instytucjonalni, klienci indywidualni, partnerzy biznesowi, kluczowi dostawcy, podwykonawcy, lokalna administracja samorządowa, administracja rządowa);
- Społeczeństwo (społeczności lokalne w obrębie inwestycji, mieszkańcy i liderzy społeczni, media, szkoły wyższe i pracownicy naukowcy, organizacje techniczne i branżowe);
- Środowisko naturalne (organizacje ekologiczne, inspektorzy nadzoru ochrony środowiska, Lasy Państwowe).

W 2017 roku nie zaszły żadne znaczące zmiany w dialogu z poszczególnymi grupami interesariuszy i wykorzystaniu kanałów komunikacji, a w zdefiniowaniu kluczowych obszarów posłużono się wcześniejszymi wynikami badań i rozmów z interesariuszami, stąd w ocenie Grupy nie uznano za konieczne przeprowadzania osobnego panelu interesariuszy na potrzeby opracowania niniejszego raportu. Zdefiniowane w raporcie istotne aspekty, zostały opracowane w oparciu o wiedzę menadżerów, która poparta jest wieloletnim doświadczeniem. Wobec tego Grupa jest przekonana, że potrzeby kluczowych grup interesariuszy i oczekiwania względem Grupy Budimex są odpowiednio adresowane. Od ponad 5 lat oś dialogu z interesariuszami tworzy Komitet CSR, który na bieżąco analizuje i aktualizuje zdefiniowane istotne zagadnienia, zarówno pod kątem czynników wewnętrznych, jak i zewnętrznych. W Grupie obowiązuje zasada prowadzenia dialogu w sposób zdecentralizowany, co oznacza, że przeważają bezpośrednie relacje z różnymi grupami interesariuszy, tak często, jak wymaga tego charakter danej grupy i jakie są jej potrzeby. Informacje na temat istotności poszczególnych aspektów działalności Grupy zbierane są na bieżąco. Przykładowo, ze względu na charakter prowadzonej działalności biznesowej, ważnym obszarem jest bezpieczeństwo i higiena pracy. Dlatego inną istotną formą prowadzenia dialogu dotyczącego poprawy bezpieczeństwa na budowach, w sposób stały i uporządkowany, jest inicjatywa „Porozumienie dla Bezpieczeństwa w Budownictwie”, którego Budimex jest sygnatariuszem.

2 ISTOTNOŚĆ POSZCZEGÓLNYCH ZAGADNIEŃ NIEFINANSOWYCH

Grupa Budimex dokonuje rewizji istotnych zagadnień do raportu w ramach badania i ponawia je cyklicznie, chyba, że mają miejsce wydarzenia wymagające wcześniejszego jego przeprowadzenia (np. zmiana modelu biznesowego).

Zarząd Budimex SA uznał, że nie ma konieczności powtórzenia badania istotności na potrzeby opracowania niniejszego raportu, ponieważ w porównaniu z rokiem poprzednim nie zaszły żadne istotne zmiany w tym zakresie. Wynika to z niezmiennego zakresu działalności biznesowej oraz wpływu na środowisko i społeczeństwo. W 2012 roku Grupa Budimex przeprowadziła kompleksowe badanie wśród kilkunastu kluczowych menadżerów, bazujące na wytycznych normy PN-ISO 26000. Badanie dotyczyło analizy i określenia obszarów odpowiedzialności Grupy. W kolejnym roku obszary te zostały zweryfikowane

i rozwinięte przez nowo utworzony Komitet CSR Budimeksu, który zdefiniował obszary istotne z punktu widzenia środowiskowego i finansowego dla Grupy i są nimi:

- warunki, bezpieczeństwo i higiena pracy (BHP),
- wpływ na lokalne otoczenie i bioróżnorodność,
- prewencja zachowań nieetycznych (łapownictwo, korupcja),
- jakość i bezpieczeństwo obiektów budowlanych,
- racjonalne korzystanie z zasobów i zanieczyszczenie środowiska.

Na podstawie przeprowadzonego badania została opracowana powyższa lista kluczowych zagadnień ze wskazaniem, w jakim stopniu dany aspekt jest istotny dla danej spółki w Grupie Budimex wewnątrz i na zewnątrz (Tabela 1). Na potrzeby przygotowania niniejszego raportu wykorzystane zostało wspomniane wcześniej badanie istotności zagadnień niefinansowych w ocenie interesariuszy i względem poszczególnych spółek w Grupie. Badanie to pozwoliło również zidentyfikować istotne ryzyka pozafinansowe.

Tabela 1. Istotność obszarów w Grupie Budimex:

Aspekt społeczny lub środowiskowy	Aspekty oddziaływania i wskaźniki wg GRI	Stopień istotności obszarów w Grupie
Warunki, bezpieczeństwo i higiena pracy (BHP)	- Miejsce pracy: bezpieczeństwo i higiena pracy (G4-LA-DMA, G4-LA5, G4-LA6, G4-LA7 G4-LA8) - Ocena dostawców (G4-LA14, G4-LA15) - Mechanizm przekazywania skarg (G4-LA16)	wysoki*
Wpływ na lokalne otoczenie i bioróżnorodność	- Bioróżnorodność (G4-EN11, G4-EN12, G4-EN13, G4-EN14) - Ocena środowiskowa dostawców (G4-EN32, G4-EN33) - Mechanizm przekazywania skarg (G4-EN34)	wysoki*
Prewencja zachowań nieetycznych	- Społeczność lokalna (G4-SO1, G4-SO2) - Prawa człowieka: inwestycje (G4-HR1)	wysoki*

Aspekt społeczny lub środowiskowy	Aspekty oddziaływania i wskaźniki wg GRI	Stopień istotności obszarów w Grupie
Jakość i bezpieczeństwo budowanych obiektów Racjonalne korzystanie z zasobów i zanieczyszczenie środowiska	<ul style="list-style-type: none"> - Prawa człowieka: mechanizm przekazywania skarg (G4-HR12) - Antykorupcja (G4-SO3, G4-SO5) - Zdrowie i bezpieczeństwo klienta (G4-PR1, G4-PR2) - Surowce i materiały (G4-EN1, G4-EN2) - Energia (G4-EN3, G4-EN5) - Emisje (G4-EN15, G4-EN16, G4-EN18, G4-EN21) - Ścieki i odpady (G4-EN23, G4-EN24) - Zgodność z regulacjami (G4-EN29) - Ocena środowiskowa dostawców (G4-EN32, G4-EN33) - Inne (branżowe) (CRE2, CRE8) 	wysoki* średni*

*Aspekty, w przypadku których można mówić o odpowiedzialności poszerzonej, tj. uwzględniającej działania dostawców i podwykonawców w łańcuchu dostaw.

3 OBSZAR ZARZĄDCZY

3.1 STRATEGIA GRUPY I MODEL BIZNESOWY

3.1.1 Działalność biznesowa

Grupa Budimex działa w sektorze budowlanym, który silnie oddziałuje na społeczeństwo i środowisko naturalne. Budimex, spółka dominująca w Grupie, jest generalnym wykonawcą w zakresie infrastruktury drogowej, kolejowej, lotniskowej, budownictwa kubaturowego, energetycznego, przemysłowego i hydrologicznego. Spółka założona została w 1968 roku, a od 1995 roku jest notowana na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie. W 2000 roku hiszpańska Grupa Ferrovial, jedna z największych firm budowlanych na świecie, nabyła większościowy pakiet akcji spółki Budimex i została inwestorem strategicznym. Od 2011 roku Spółka wchodzi w skład RESPECT Indeksu - spółek działających zgodnie z najwyższymi standardami społecznej odpowiedzialności biznesu.

W skład Grupy Budimex wchodzi następujące spółki:

1. Segment budowlany:
  - a. Budimex SA
  - b. Mostostal Kraków SA
  - c. Budimex Budownictwo Sp. z o.o.
  - d. Budimex Kolejnictwo SA
  - e. Budimex Bau GmbH
  - f. Mostostal Kraków Energetyka Sp. z o.o.
2. Segment deweloperski:
  - a. Budimex Nieruchomości Sp. z o.o.
  - b. SPV-PIM 1 Sp. z o.o.
3. Pozostała działalność:
  - a. Elektromontaż Poznań SA
  - b. Budimex Parking Wrocław Sp. z o.o.

Opis spółek w ramach Grupy Budimex:

- Budimex SA – spółka wiodąca Grupy, świadczy usługi budowlano-montażowe i prowadzi działalność deweloperską oraz usługi zarządcze i doradcze na rzecz pozostałych spółek w Grupie. Celem Grupy jest szybki przepływ informacji pomiędzy nimi, wzmocnienie efektywności ich gospodarek finansowo-pieniężnych i umacnianie pozycji rynkowej spółek Grupy Budimex.
- Mostostal Kraków SA – spółka, której podstawą jest działalność budowlano-montażowa. Specjalizuje się w świadczeniu usług w zakresie wykonawstwa i montażu konstrukcji stalowych oraz urządzeń z przeznaczeniem dla przemysłu: cementowo-wapienniczego, energetycznego, hutniczego i chemicznego.
- Budimex Nieruchomości Sp. z o.o. – spółka działająca w segmencie działalności deweloperskiej i zarządzania nieruchomościami. Zajmuje się przygotowaniem gruntów inwestycyjnych na potrzeby budownictwa mieszkaniowego, sprzedają mieszkań oraz wynajmem i obsługą nieruchomości na własny rachunek.
- Budimex Parking Wrocław Sp. z o.o. – spółka celowa zawarta na potrzeby przeprowadzenia prac budowlanych związanych z powstaniem parkingu podziemnego we Wrocławiu przy Hali Stulecia. Spółka posiada 30-letnią koncesję na zarządzanie obiektem.
- Elektromontaż Poznań SA – to spółka działająca na rynku usług instalacyjnych, jest producentem i serwisantem urządzeń elektroenergetycznych. Prowadzi doradztwo w zakresie doboru instalacji elektroenergetycznych, teletechnicznych, automatyki, mechanicznych i sanitarnych. Instalacje montowane są m.in. w obiektach biurowo-hotelowych, handlowo-magazynowych, sportowych, w budownictwie przemysłowym.
- Budimex Kolejnictwo SA – spółka zajmuje się wynajmem parku maszynowego na rzecz pozostałych spółek w Grupie.
- Budimex Budownictwo Sp. z o.o. – spółka zajmująca się robotami budowlanymi w zakresie budowy dróg i autostrad.

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

- SPV-PIM 1 Sp. z o.o. – spółka zajmuje się realizacją projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków, działa w sektorze deweloperskim.

Struktura akcjonariatu na dzień 31.12.2017 r.:

- Valivala Holdings B.V. Amsterdam (Holandia) – Spółka z Grupy Ferrovial SA (Hiszpania) - 55,1%
- Aviva OFE Aviva BZ WBK - 9,2%
- Nationale Nederlanden OFE - 5,4%
- Pozostali akcjonariusze - 30,3%

Przedmiotem działalności biznesowej Grupy Budimex jest:

- świadczenie szeroko rozumianych usług budowlano–montażowych, wykonywanych w systemie generalnego wykonawstwa w kraju i za granicą,
- działalność deweloperska,
- zarządzanie nieruchomościami,
- prowadzenie działalności handlowej, produkcyjnej i transportowej.

3.1.2 Strategia i kierunki działania z uwzględnieniem aspektów środowiskowych i społecznych

Misja Budimex: „Naszą misją jest realizacja inwestycji budowlanych – w tym przedsięwzięć deweloperskich – w sposób godny lidera rynku, z poszanowaniem środowiska naturalnego i zasad etyki, dbałością o satysfakcję klientów oraz komfort użytkowników, które osiągniemy dzięki profesjonalizmowi i pasji budowania, wysokiej efektywności działania, a także partnerskim relacjom z dostawcami i podwykonawcami.”

Cele działalności biznesowej Grupy Budimex:

- Poprawa rentowności poprzez kontrolę i ograniczenie ryzyk budowlanych;
- Koncentracja potencjału Grupy na rynku krajowym;
- Rozwój działalności na rynku budownictwa kolejowego i przemysłowego;
- Silna pozycja na krajowym rynku deweloperskim;
- Utrzymanie rentownej działalności eksportowej w Niemczech;
- Wejście w sektor koncesji w Polsce.

3.1.2.1 Strategia CSR

Strategia Społecznej Odpowiedzialności Budimeksu na lata 2016-2020 została opracowana w oparciu o wspomnianą wcześniej misję oraz o następujące wartości: Etykę, Współpracę, Odpowiedzialność i Ambicję. Jest ona powiązana ze strategią biznesową. Na podstawie założeń strategii CSR i kluczowych obszarów odpowiedzialności Budimeksu, zidentyfikowano osiem priorytetów społecznej odpowiedzialności. Priorytetem tym przypisano konkretne działania i kluczowe wskaźniki efektywności (KPI). Dla wszystkich celów i wskaźników ich realizacji określono wartości, które powinny zostać osiągnięte w tym czteroletnim okresie.

Podejście do społecznej odpowiedzialności biznesu zostało określone w Polityce Odpowiedzialności Spółki, w której Grupa zobowiązuje się do działania na rzecz rozwoju społeczeństwa poprzez poprawę poziomu życia obywateli i jednocześnie tworzenia wartości dla akcjonariuszy, pracowników i innych interesariuszy. Polityka obowiązuje w całej Grupie, we wszystkich spółkach. Zasady Odpowiedzialności Korporacyjnej zostały oparte m.in. o wytyczne Global Compact i są następujące:

- Postępowanie etyczne i odpowiedzialne we wszystkich działaniach;
- Poszanowanie podstawowych praw człowieka;
- Przejrzystość i stosowanie najlepszych praktyk w zakresie nadzoru właścicielskiego;
- Przyniesienie się do rozwoju społeczno-ekonomicznego;
- Zmniejszanie wpływu na środowisko, walka ze zmianami klimatycznymi i wydajne zarządzanie zasobami;
- Promowanie odpowiedzialnych działań w łańcuchu dostaw;
- Ochrona zdrowia i bezpieczeństwa pracowników oraz sprzyjanie równości, różnorodności i równowadze pomiędzy pracą a życiem prywatnym;
- Innowacyjność jako element konkurencyjności i tworzenia wartości;
- Zaangażowanie interesariuszy;
- Stabilność finansowa i perspektywa długoterminowa.

Tabela 2. Strategia CSR Budimeksu na lata 2016-2020:

Priorytety Strategii	Cele	KPI 2020 do mierzenia poziomu realizacji celów
I. Udoskonalanie standardów bezpieczeństwa i higieny pracy	Cel: zero wypadków śmiertelnych wśród pracowników Spółki i pracowników podwykonawców	0 wypadków śmiertelnych
	Cel: obniżenie wskaźnika częstości wypadków wśród pracowników Budimeksu	% wyposażonych budów w pełnej obsadzie osób przeszkolonych tzn. ~ 100% poziomu wskaźnika z poprzedniego roku
	Cel: obniżenie wskaźnika ciężkości wypadków wśród pracowników Budimeksu	<100% poziomu wskaźnika z poprzedniego roku
II. Ograniczanie oddziaływania na otoczenie przyrodnicze	Cel: Efektywne wykorzystanie energii i redukcja związanej z nią emisji	2,8 – Toe (tona oleju ekwiwalentnego) / 1 mln przychodu ze sprzedaży
	Cel: Optymalne wykorzystanie surowców i materiałów oraz minimalizacja powstałych odpadów	0,79 - % odpadów / 1 mln przychodów ze sprzedaży
	Cel: Kontrola ryzyk środowiskowych i prewencja powstawania szkodom i awariom środowiskowym	0 - liczba awarii / 1 mln przychodu
III. Bycie sąsiadem i gościem w społecznościach lokalnych	Cel: zero konfliktów na tle środowiskowym, które przyczyniłyby się do zatrzymania prac budowlanych	0 - liczba konfliktów na tle środowiskowym
IV. Eliminacja ryzyka zachowań nieetycznych	Cel: zero niezwyfikowanych przypadków potencjalnych zachowań nieetycznych	0 - liczba niezwyfikowanych przypadków etycznych
V. Budowanie unikalnych kompetencji i przyjaznej atmosfery w miejscu pracy	Cel: maksymalizacja wskaźnika satysfakcji pracowników	≥ 100% poziomu z poprzedniego badania
VI. Zapewnienie najwyższej jakości realizacji	Cel: maksymalizacja wskaźnika Quality Conformance (QC)	≥ 100% poziomu z poprzedniego roku
VII. Wspieranie kultury innowacyjności	Cel: wzrost innowacyjności	≥ 100% poziomu z poprzedniego roku
VIII. Zapewnienie mechanizmów nadzoru nad społecznymi i środowiskowymi wynikami działalności	Cel: zapewnienie rzetelnej sprawozdawczości finansowej i pozafinansowej	Zrealizowane - coroczne raportowanie danych finansowych oraz pozafinansowych

Nadzór nad realizacją Strategii CSR sprawuje Komitet CSR, składający się z przedstawicieli komórek organizacyjnych, odpowiadających za różne aspekty działalności biznesowej.

3.1.3 Model wartości

Założeniem modelu wartości, czyli modelu biznesowego Grupy Budimex jest tworzenie wartości i ich praktyczne wykorzystywanie w ramach sześciu kapitałów: finansowego, ludzkiego, organizacyjnego, intelektualnego, społecznego i naturalnego. Ich wykorzystanie i przełożenie modelu biznesowego na wyniki finansowe, społeczne i środowiskowe oraz ryzyka biznesowe obrazuje poniższy opis modelu. W raportowanym okresie nie zaszły żadne znaczące zmiany w modelu biznesowym Grupy Budimex.

Tabela 3. Model biznesowy Grupy Budimex a wpływ na wyniki w obszarze finansowym, społecznym i środowiskowym:

Kapitał finansowy	Kapitał ludzki	Kapitał organizacyjny	Kapitał intelektualny	Kapitał społeczny	Kapitał naturalny
Kapitał, z którego finansujemy naszą działalność – środki powierzone nam przez akcjonariuszy, pożyczko- i kredytodawców oraz środki, które wypracowujemy tworząc zyski – dbałość o pomnażanie powierzonego kapitału i rzetelność w informowaniu o rzeczywistym obrazie Grupy Budimex i jej działalności	Różnorodny zespół doświadczonych inżynierów i pracowników innych profesji zaangażowanych w budowanie trwałej wartości – troska o bezpieczeństwo i zdrowie osób zaangażowanych w realizowane prace, ich rozwój i przyszłość	Unikalna struktura organizacji, polityki, procesy i procedury, które pozwalają zachować wysoką jakość, terminowość oraz eliminować błędy. Struktura, pozwalająca działać skutecznie i efektywnie	Aktywa niematerialne, czyli wiedza i rozwiązania, wyniki prac badawczo-rozwojowych oraz rezultaty badań laboratoryjnych	Umiejętność budowania relacji z otoczeniem, m.in. budowanie długoterminowych relacji z dostawcami i podwykonawcami, bycia dobrym sąsiadem w społecznościach lokalnych współpracy z innymi graczami, w tym koncentrowania się na problemach wspólnych dla branży (np. „Porozumienia dla Bezpieczeństwa w Budownictwie”)	Bezpośredni i pośredni wpływ na środowisko. Szacunek dla wykorzystywanych, ale ograniczonych zasobów naturalnych oraz troska o tereny przyrodniczo, z którymi sąsiadują inwestycje realizowane przez Budimex – ich ochrona, rekompensowanie przyrodzie poniesionych strat

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Kapitał finansowy	Kapitał ludzki	Kapitał organizacyjny	Kapitał intelektualny	Kapitał społeczny	Kapitał naturalny
<ul style="list-style-type: none"> •Suma aktywów: 5 997 356 tys. zł •Kapitały własne: 882 128 tys. zł •Zobowiązania długoterminowe 614 923 tys. zł • Zobowiązania krótkoterminowe 4 500 305 tys. zł •Przychody ze sprzedaży: 6 369 309 tys. zł •Zysk netto: 464 594 tys. zł 	<ul style="list-style-type: none"> •Liczba pracowników (we wszystkich spółkach Grupy kapitałowej konsolidowanych w sprawozdawczości finansowej): 6 539 •Koszty świadczeń pracowniczych: 869 193 tys. zł 	<ul style="list-style-type: none"> •Rzeczowe aktywa trwałe: 162 422 tys. zł •Nakłady inwestycyjne 85 752 tys. zł •Elastyczny i efektywny model biznesowy oparty o sieć 15 289 partnerów biznesowych •1 019 podwykonawców poddanych kwalifikacji wstępnej •3 068 przeprowadzonych ocen końcowych •153 zidentyfikowane nieprawidłowości 	<ul style="list-style-type: none"> •Wartości niematerialne: 30 163 tys. zł •Rosnący wskaźnik jakości wykonania QC •Sieć 23 laboratoriów 	<ul style="list-style-type: none"> •Odprowadzony do budżetu podatek dochodowy w wysokości 154 535 tys. zł •1 506 tys. zł przekazanych na cele społeczne w formie darowizn •Eliminacja konfliktów społecznych i środowiskowych •Autorskie programy społeczne Domofon ICE, Strefa rodzica oraz szereg innych wspartych działań społecznych •Współpraca i rozwiązania wypracowane w ramach „Porozumienia dla Bezpieczeństwa w Budownictwie” 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak awarii środowiskowych • Optymalizacja zużycia surowców, materiałów, nośników energii oraz emisji • Odzysk surowców wtórnych z odpadów – w ostatnim roku 2 951,40 ton metali, ponad 167,30 ton tworzyw sztucznych, 86,40 ton papieru i tektury • Powtórnie wykorzystano 1 380 200 ton zbędnej gleby i ziemi •Wykorzystywanie surowców będących ubocznym produktem odpadów innych branż (np. górnictwa, hutnictwa, energetyki) – w ostatnim roku 20,70 tys. ton

Z modelem biznesowym i jego realizacją związane są ryzyka biznesowe, które zostały określone dla każdego z sześciu obszarów i opisane w dalszej części raportu.

3.1.3.1 Model wartości a łańcuch dostaw

Model biznesowy, w którym Budimex jest generalnym wykonawcą, opiera się o sieć podwykonawców, realizujących prace na zlecenie tej Spółki. Pozostałe spółki Grupy Budimex wykonują zlecenia bądź to jako generalni wykonawcy i wówczas koordynują działania podwykonawców, bądź jako podwykonawcy. W przypadku Budimex Nieruchomości spółka ta zleca realizację zadań jako inwestor. Podwykonawcy Grupy Budimex zobowiązani są do poszanowania przepisów ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa i higieny pracy i są weryfikowani pod kątem zgodności działalności ze standardami Grupy, szczególnie w zakresie jakości i bezpieczeństwa prac, a także klauzul etycznych. W trakcie trwania współpracy prowadzony jest stały monitoring ich pracy, a na koniec odbywa się ocena podsumowująca. Ze względu na ryzyka takie, jak: niska jakość wykonania prac lub opóźnienia, u podwykonawców prowadzone są również audyty.

Każdy kontrahent Grupy Budimex przy podpisaniu umowy o współpracy jest zobowiązany podpisać również:

- Wymagania dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy;
- Wymagania dotyczące ochrony środowiska;
- Zbiór Zasad postępowania dla Kontrahentów.

Obowiązuje zasada partnerskich, długoterminowych relacji Budimex z podwykonawcami, a w razie zmieniających się warunków rynkowych, wdrażane są rozwiązania, mające na celu optymalizację zasobów i portfela zamówień. Grupa Budimex ma świadomość, że dla kilkunastu tysięcy naszych podwykonawców jest dużym partnerem i dobrze wykonana praca jest w interesie wszystkich stron.

Oprócz podwykonawców, Grupa Budimex współpracuje z dostawcami materiałów podstawowych i surowców oraz usług specjalistycznych, a do głównych należą producenci:

- asfaltów drogowych (Orlen Asphalt, Lotos Asphalt),
- zbrojeń stalowych, prętów zbrojeniowych i wyrobów hutniczych (Arcelor Mittal Distribution Solutions Polska, Konsorcjum Stali SA, ThyssenKrupp Energostal SA, Vimex SA),
- kruszyw i betonu (Cemex Polska Sp. z o.o., Dyckerhoff Polska Sp. z o.o., Lafarge Cement SA, KGHM Metraco SA, Kopalnie Dolomitu w Sandomierzu SA, Nordkalk Sp. z o.o., PGP Bazalt SA, ZPK Rupińscy Sp. j.),
- barier drogowych i mostowych (Stalprodukt SA),
- paliw - olej opałowy, mazut (Lotos Paliwa Sp. z o.o., PKN Orlen SA, Lausitz Energie Bergbau AG),
- elementów przepustów drogowych (Viacon Polska Sp. z o.o),
- wyrobów betonowych - zbiorniki, ścianki oporowe (PGP Bazalt SA),
- energii elektrycznej (Energa Obrót SA, Tauron Sprzedaż sp. z o.o.),
- geosyntetyków (Biuro Inżynierii Drogowej Drotek Sp. j.).

Więcej informacji na temat łańcucha dostaw Grupy Budimex znajduje się w części niniejszego raportu „Zarządzanie ryzykiem łańcuchem dostaw”.

3.1.3.2 Wkład w rozwój infrastruktury

Branża budowlana bez wątpienia silnie oddziałuje na otoczenie: realizacje kubaturowe podnoszą komfort życia mieszkańców, a inwestycje infrastrukturalne mają wpływ m.in. na rozwój gospodarki i modernizację kraju. Przykładowo budowane obwodnice odciążają miasta, które w ostatnich latach szczególnie zmagają się z rosnącym poziomem ruchu samochodów, a co za tym idzie wysokim poziomem zanieczyszczenia powietrza i smogiem. Z drugiej strony są to trwałe zmiany w otoczeniu naturalnym.

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Budimex przy wyborze projektów budowlanych bierze pod uwagę optymalizację korzyści dla wszystkich stron. W swojej ofercie ma obiekty przemysłowe, mieszkalne i biurowe, obiekty kultury i użyteczności publicznej zlokalizowane w samych miastach oraz poza nimi, a także drogi, autostrady, infrastrukturę kolejową, lotniska, obiekty hydrotechniczne i zakłady utylizacji odpadów.

3.1.3.3 Sytuacja rynkowa w 2017 roku i perspektywy na 2018

Podstawowym rynkiem sprzedaży dla Grupy Budimex jest Polska (96,4% udziału w przychodach), a następnie Niemcy (3,3% udziału w przychodach) i pozostałe kraje (0,3% udziału).

W 2017 roku odnotowano wzrost sprzedaży w segmencie budowlanym i deweloperskim, co pozytywnie przełożyło się na wyniki sprzedaży Grupy Budimex. Zakończonych i rozliczonych zostało również wiele 2-3-letnich kontaktów. Natomiast czynnikami mającymi znaczący wpływ na całą branżę budowlaną w 2017 roku były rosnące ceny usług podwykonawców, wzrost kosztów zatrudnienia i cen materiałów budowlanych. Co więcej, również niedobór pracowników na rynku, miał wpływ na zintensyfikowanie polityki zatrudnienia w Grupie i selektywne podejście do realizacji nowych przedsięwzięć. Jako generalny wykonawca Budimex SA starał się wspierać podwykonawców m.in. oferując wcześniejsze płatności. W kolejnym roku oczekiwane jest dalsze ożywienie rynku przetargów infrastrukturalnych, stabilny rozwój i zwiększenie zatrudnienia o około 1000 osób w Grupie Budimex.

Grupa Budimex pod względem przychodów zajmuje pierwsze miejsce w branży budowlanej w Polsce (Raport Deloitte „Polskie spółki budowlane 2017, październik 2017 r.”) i w porównaniu z poprzednim rokiem, umocniła swoją pozycję, wyprzedzając w rankingu Grupę Skanska. Spośród pozostałych firm w otoczeniu konkurencyjnym Grupy Budimex, do ważnych graczy należą Grupa Strabag i Grupa Polimex-Mostostal.

Spółki działające w ramach Grupy Budimex są stowarzyszone w różnych organizacjach pracodawców lub gremiach branżowych.

Członkostwo Budimeksu w organizacjach i inicjatywach społecznych:

- Business Centre Club
- Klub Polskich Laboratoriów Badawczych POLLAB
- Ogólnopolska Izba Gospodarcza Drogownictwa
- Polski Związek Pracodawców Budownictwa
- Izba Gospodarcza Transportu Lądowego
- Polskie Stowarzyszenie Wykonawców Nawierzchni Asfaltowych
- Polsko-Hiszańska Izba Gospodarcza
- Izba Towarzystwo Gospodarcze Polska – Rosja
- Railway Business Forum
- Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych
- UN Global Compact
- Związek Mostowców RP
- Izba Gospodarcza Energetyki i Ochrony Środowiska
- Związek Pracodawców Branży Infrastruktury
- Karta Różnorodności
- Pracodawcy RP

3.2 ŁAD ZARZĄDCZY / KULTURA ZARZĄDZANIA

3.2.1 Skład Zarządu i Rady Nadzorczej

Zgodnie z obowiązującymi w Polsce regulacjami dla spółek notowanych na giełdzie, organami Spółki są: Zarząd, Rada Nadzorcza i Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy. Rolą Zarządu jest prowadzenie bieżących spraw Spółki oraz reprezentowanie spółki na zewnątrz. Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Spółki, we wszystkich dziedzinach jej działalności. Rada ma również prawo żądać (dla swoich potrzeb) wykonania niezbędnych ekspertyz i badań w zakresie spraw będących przedmiotem jej nadzoru i kontroli. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy stanowi o najważniejszych sprawach dotyczących istnienia i działalności Spółki. Członkowie Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy mogą decydować m.in. o składzie osobowym pozostałych organów oraz o wykorzystaniu zysków Spółki.

W porównaniu z rokiem poprzednim, Zarząd Budimex SA działał w raportowanym okresie w niezmienionym składzie.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Zarząd Budimex SA składał się z następujących osób:

- Dariusz Jacek Blocher, Prezes Zarządu, Dyrektor Generalny,
- Fernando Luis Pascual Larragoiti, Wiceprezes Zarządu,
- Radosław Górski, Członek Zarządu, Dyrektor Budownictwa Ogólnego,
- Cezary Mączka, Członek Zarządu, Dyrektor Pionu Zarządzania Zasobami Ludzkimi,
- Jacek Daniewski, Członek Zarządu, Dyrektor Pionu Prawno-Organizacyjnego,
- Artur Popko, Członek Zarządu, Dyrektor Budownictwa Infrastrukturalnego,
- Henryk Urbański, Członek Zarządu, Dyrektor Pionu Zarządzania Nieruchomościami,
- Marcin Węglowski, Członek Zarządu, Dyrektor Pionu Ekonomiczno-Finansowego.

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Podobnie jak w przypadku Zarządu, w składzie Rady Nadzorczej w 2017 w porównaniu z rokiem poprzednim nie zaszły żadne zmiany. Rada Nadzorcza Budimex SA miała na koniec 2017 roku następujący skład:

- Marek Michałowski, Przewodniczący Rady,
- Alejandro de la Joya Ruiz de Velasco, Wiceprzewodniczący Rady,
- Igor Adam Chalupec, Sekretarz Rady,
- Marzenna Anna Weresa, Członek Rady,
- Ignacio Clopes Estela, Członek Rady,
- Javier Galindo Hernandez, Członek Rady,
- Jose Carlos Garrido-Lestache Rodriguez, Członek Rady,
- Piotr Kamiński, Członek Rady,
- Janusz Dedo, Członek Rady.

W ramach Rady Nadzorczej w roku 2017, tak jak i w roku poprzednim, funkcjonowały trzy komitety:

- Komitet Audytu (Marzenna Weresa - przewodnicząca, Javier Galindo Hernandez, Janusz Dedo);
- Komitet Inwestycyjny (Piotr Kamiński - przewodniczący, Alejandro de la Joya Ruiz de Velasco, Javier Galindo Hernandez);
- Komitet Wynagrodzeń (Marek Michałowski - przewodniczący, Igor Chalupec, Alejandro de la Joya Ruiz de Velasco).

Członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej stoją na czele odpowiednich gremiów, zespołów lub komitetów, które mają na celu opracowanie, wdrożenie i monitorowanie wpływu Grupy Budimex na środowisko naturalne i społeczeństwo (np. Komitet CSR, Komisja Etyki).

3.2.2 Podejście zarządcze

Grupa Budimex działa zgodnie z najwyższymi standardami zarządczymi, a wdrożone systemy zarządzania działają w oparciu o transparentne procesy decyzyjne. W przypadku wykrycia nieprawidłowości niezwłocznie podejmowane są działania naprawcze. Kluczowi interesariusze spółek i wszystkie zainteresowane strony otrzymują istotne dla siebie informacje w sposób rzetelny i terminowy. W celu wyeliminowania ryzyk w obszarze zarządczym, jako spółka notowana na giełdzie, Budimex stosuje narzędzie, jakim jest zbiór zasad ładu korporacyjnego „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016”. Zbiór określa m.in. zasady prowadzenia polityki informacyjnej i komunikacyjnej z inwestorami, systemy i funkcje wewnętrzne, relacje z akcjonariuszami. Budimex SA stosuje wszystkie zasady zawarte w zbiorze, z wyjątkiem:

- obustronnej komunikacji w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad Walnego Zgromadzenia, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad,
- wykonywania osobiście lub przez pełnomocnika prawa głosu w toku zgromadzenia, poza miejscem odbywania Walnego Zgromadzenia.

Zdaniem Budimex wdrożenie tych zasad mogłoby doprowadzić do ryzyk technicznych, a następnie prawnych, jeśli chodzi o prawidłową organizację obrad Walnego Zgromadzenia. Natomiast mając na uwadze aktywną komunikację z akcjonariuszami, od kilku lat obrady Walnego Zgromadzenia są transmitowane na żywo.

W Budimeksie funkcjonuje od 2013 roku Komitet CSR, w którego skład wchodzi przedstawiciele Zarządu, a przewodniczy mu Prezes Zarządu. Komitet CSR odpowiada za kompleksowe podejście do zarządzania społeczną odpowiedzialnością. W razie potrzeby zwraca uwagę na możliwe do wystąpienia ryzyka i problemy z punktu widzenia społecznej i środowiskowej odpowiedzialności, rekomenduje kierunki podejmowanych decyzji, które będą zgodne z Polityką Zintegrowanego Systemu Zarządzania. Komitet spotyka się cyklicznie, opiniuje, zatwierdza i rozlicza działania CSR. Obecnie obowiązująca strategia CSR na lata 2016-2020 została zarekomendowana przez Komitet, a następnie zaakceptowana przez Zarząd.

3.2.3 Zarządzanie ryzykiem

Grupa Budimex na podstawie badania istotnych obszarów prowadzonej działalności i ich wpływu na otoczenie, kierując się określonymi i opisanymi wcześniej sześciami obszarami, w każdym z nich zidentyfikowała grupy ryzyka.

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Tabela 4. Działalność Grupy Budimex a ryzyka w obszarze ekonomicznym, społecznym i środowiskowym

Kapitał finansowy	Kapitał ludzki	Kapitał organizacyjny	Kapitał intelektualny	Kapitał społeczny	Kapitał naturalny
Finansujemy przedsięwzięcia inwestycyjne, dzięki którym powstaje infrastruktura drogowa, kolejowa oraz obiekty użyteczności publicznej. Dzięki nim możemy zakupić potrzebne surowce i materiały. Terminowo i rzetelnie regulujemy nasze zobowiązania wobec partnerów biznesowych, a tym samym zapewniamy płynność finansową ich działalnością	Zapewniamy godziwe warunki pracy kilkunastu tysiącom naszych i zewnętrznych pracowników. Wspieramy pracowników w rozwoju. Angażujemy przyszłych inżynierów w ramach Akademii Budimex oraz programu stażów i praktyk	Poprzez odpowiednią organizację pracy czynimy miejsca pracy bezpiecznymi dla ludzi	Wypracowujemy optymalne i efektywne rozwiązania, które pozwalają zapewnić bezpieczeństwo użytkownikom oraz otoczeniu społecznemu i przyrodniczemu	Angażując się w budowę obiektów publicznych oraz infrastrukturalnych pośrednio przyczyniamy się do poprawy jakości życia społecznego i gospodarczego	Chronimy najcenniejsze obszary przyrodnicze odpowiednio planując i zabezpieczając place budowy. Monitorujemy nasz wpływ na otoczenie, reagując na wszelkie sygnały o zagrożeniach
Ryzyko walutowe Ryzyko cenowe Ryzyko kredytowe Ryzyko utraty płynności	Ryzyko wzrostu kosztów zatrudnienia pracowników	Ryzyko opóźnienia w terminowym wykonaniu lub niedostateczna jakość robót podwykonawców Ryzyko opóźnienia w uzyskaniu odpowiednich decyzji administracyjnych	Ryzyko zmiany zakresu robót bądź technologii uzgodnionych w umowach	Ryzyko opóźnienia w uzyskaniu odpowiednich decyzji administracyjnych	Ryzyko opóźnienia w uzyskaniu odpowiednich decyzji administracyjnych Ryzyko niekorzystnych warunków pogodowych lub gruntowych

Zarządzanie ryzykiem, w zależności od obszaru, którego dotyczy, jest ściśle zdefiniowane w politykach obowiązujących w Grupie Budimex. Polityki, które bezpośrednio dotyczą zarządzania ryzykiem to: „Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania” oraz „Polityka w zakresie kontroli zarządzania ryzykiem”.

„Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania” nie została formalnie przyjęta na poziomie Grupy, a jedynie w spółce dominującej Budimex SA. Jednak Polityka ma zastosowanie w spółkach zależnych, co jest monitorowane przez Budimex SA w ramach nadzoru właścicielskiego.

Polityka została przyjęta i sygnowana przez Prezesa Zarządu w maju 2017 roku (wcześniej od maja 2014 r. obowiązywała „Polityka Zarządzania”, która została zastąpiona przez ZSZ) i odnosi się bezpośrednio do społecznej odpowiedzialności biznesu. Zawiera informację o tym, że Budimex jest świadomy krótko- i długofalowych konsekwencji, jakie powoduje prowadzona przez firmę działalność względem społeczeństwa i środowiska naturalnego, oraz że zrównoważony rozwój ma fundamentalne znaczenie dla organizacji i jej strategii. Firma zobowiązuje się do minimalizowania tego wpływu przy jednoczesnym zapewnieniu maksymalnej jakości świadczonych usług dla klientów. Polityka zawiera informację o tym, że w strategii firmy kluczowe miejsce zajmują następujące obszary:

- ochrona życia i zdrowia,
- etyczne postępowanie,
- ochrona środowiska naturalnego i poprawa wyniku energetycznego,
- wysoka jakość robót i usług,
- odpowiedzialne dysponowanie informacją i rozważne podejmowanie decyzji,
- integracja systemów zarządzania.

Są to te same obszary, które zostały wskazane jako kluczowe przez Komitet CSR i są podstawą strategii oraz raportowania CSR. Jednocześnie Prezes Zarządu Budimex SA w dokumencie zobowiązał się do ustalenia celów i zadań wynikających z Polityki ZSZ oraz uczynienia z nich kryterium oceny codziennej pracy. Podejście do zarządzania CSR ujęte w tej Polityce bazuje na normie PN-ISO 26000:2012.

Biorąc pod uwagę ryzyka w tym zakresie, jednym z kluczowych jest ryzyko niezgodności prowadzonych działań z kluczowymi dokumentami firmy oraz normami, zarówno przez samą spółkę, jak również jej kontrahentów. Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania wprowadza najważniejsze uznane normy w działalności biznesowej, w tym zwłaszcza w branży budowlanej.

Na Zintegrowany System Zarządzania składają się następujące wdrożone normy i certyfikaty:

- PN-ISO 26000: 2012 - system zarządzania społeczną i środowiskową odpowiedzialnością w firmie lub organizacji;
- ISO 9001:2008 - system zarządzania jakością;
- ISO 14001:2004 - system zarządzania środowiskowego;
- PN-N-18001:2004 i OHSAS 18000:2007 - system zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy;
- ISO/IEC 27007:2013 - system zarządzania bezpieczeństwem informacji;
- AQAP 2011:2009 - system zarządzania jakością;
- Natowski Kod Podmiotu Gospodarki Narodowej (NCAGE2) - system zarządzania jakością.

Wdrożenie i funkcjonowanie powyższych certyfikatów zostało potwierdzone przez firmę audytorską SGS Polska.

Funkcjonowanie Polityki poddawane jest regularnym audytom pod kątem ekonomicznym, społecznym i środowiskowym. Z jej wdrożeniem wiąże się również przeprowadzanie corocznych audytów wewnętrznych. Audyty wewnętrzne przeprowadzane są przez wewnętrznych audytorów – pracowników Grupy Budimex, z odpowiednimi kompetencjami. W 2017 roku zrealizowano następujące audyty wewnętrzne i zewnętrzne w tym zakresie:

- 16 audytów wewnętrznych i 1 audyt zewnętrzny Zintegrowanego Systemu Zarządzania (był to audyt trwający około tygodnia, w który zaangażowana była cała firma),
- 13 audytów wewnętrznych i 13 audytów zewnętrznych Zakładowej Kontroli Produkcji.
- 12 audytów Systemu Oceny Budów (SOB).

Każdorazowo są one dodatkowo potwierdzone audytem zewnętrznym. W 2017 roku wobec żadnej ze spółek Grupy Budimex nie nałożono sankcji pozafinansowych z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami.

3.2.3.1 *Laboratoria badawcze i wiarygodna kontrola jakości*

W 2017 roku bieżącą kontrolę jakości prac i wyrobów budowlanych, także w kontekście bezpieczeństwa konstrukcji budowlanych, na etapach przed, w trakcie i po realizacji, sprawowały łącznie 23 jednostki laboratoryjne, zlokalizowane na terenie całego kraju. Działalność laboratorium oparta jest na wysokich kwalifikacjach personelu, którego kompetencje są ciągle doskonalone, między innymi przez udział w szkoleniach technicznych i menadżerskich. W minionym roku przeszkolonych zostało 66% pracowników zespołu Biura Kontroli Jakości. Sami również dzielimy się praktyczną wiedzą techniczną, prowadząc szkolenia dla kadry inżynierskiej w ramach Akademii Budimex. Wymogi określają normy i przepisy prawne.

Wiodącym laboratorium Spółki jest laboratorium centralne, które posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji o numerze AB 1414. Akredytacja jest obiektywnym i niepowtarzalnym dowodem na to, że organizacja działa zgodnie z najlepszą praktyką, ogranicza liczbę wyrobów wadliwych dzięki czemu obniża koszty produkcji. W 2017 roku zwiększono liczbę badań akredytowanych o 12% w stosunku do roku poprzedniego. Laboratoria wyposażone są w nowoczesną aparaturę badawczą odpowiadającą międzynarodowym standardom. Aparatura badawcza jest legalizowana i systematycznie wzorcowana. W 2017 r. laboratoria zostały wyposażone w specjalistyczne urządzenia m.in.: maszynę wytrzymałościową do badań zmęczeniowych Pavetest DTS -30 wraz z komorą termostatyczną. Nowe urządzenie umożliwia kompleksową ocenę parametrów trwałościowych mieszanek mineralno-asfaltowych, których producentem także jest Budimex. Pełny zakres badań laboratoryjnych można znaleźć na stronie Budimex. System zarządzania Laboratorium jest zgodny z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025 "Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących". Oprócz bieżącej kontroli laboratoryjnej Budimex angażuje się w realizację projektów badawczo-naukowych we współpracy z instytutami ośrodkami naukowymi m.in z Politechniką Wrocławską, Politechniką Białostocką, Politechniką Warszawską oraz z Instytutem Badawczym Dróg i Mostów. Aktywnie wspieramy dział rozwoju innowacji Spółki.

Jednolite procedury dotyczące jakości obowiązują na wszystkich realizowanych przez Budimex kontraktach.

W 2017 roku nie odnotowaliśmy incydentów mogących skutkować zagrożeniami dla zdrowia i życia ani katastrof budowlanych. W 2017 roku na Budimex SA nie nałożono kary z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami dotyczącymi dostawy i użytkowania produktów i usług. Nie miały też miejsca przypadki niezgodności z wszelkimi regulacjami dotyczącymi oznakowania informacji o produktach i usługach.

3.2.3.2 *Kontrola ryzyka i inne ważne polityki*

Drugą ważną polityką w obszarze zarządzania ryzykiem, jest „Polityka w zakresie kontroli zarządzania ryzykiem”. Polityka nie została formalnie przyjęta na poziomie Grupy, a jedynie w spółce dominującej Budimex SA. Jednak faktycznie Polityka ma zastosowanie w spółkach zależnych, co jest monitorowane przez Budimex SA w ramach nadzoru właścicielskiego.

Polityka została przyjęta w kwietniu 2014 roku i stanowi, że Budimex uznaje ryzyko za nieodzowny element działalności, dlatego prowadzona działalność i realizacja celów musi być proporcjonalna względem podejmowanego ryzyka. Spółka ma na względzie przede wszystkim ochronę zdrowia i bezpieczeństwa pracowników, respektowanie Kodeksu Etyki oraz kompleksowe zarządzanie ryzykiem..

Jednocześnie polityka stanowi, że przed podjęciem danej decyzji biznesowej niezbędne jest dokonanie oceny pod kątem konkretnych ryzyk i w razie ich identyfikacji, menadżer odpowiedzialny za dany obszar zobowiązany jest je monitorować i w razie potrzeby reagować. Zgodnie z tą Polityką, system kontroli ryzyka został skoordynowany i zintegrowany z systemem zarządzania sytuacjami kryzysowymi oraz korporacyjną polityką ubezpieczeniową.

Inne ważne polityki obowiązujące w Grupie Budimex to:

- Polityka Odpowiedzialności Spółki (Grupa Budimex);
- Polityka Antykorupcyjna (Grupa Budimex);
- Polityka Antymonopolowa oraz mająca na celu Ochronę Konkurencji (Grupa Budimex);
- Polityka Ochrony Praw Człowieka (Grupa Budimex);
- Polityka Compliance (Grupa Budimex);
- Polityka Różnorodności (Budimex SA);
- Polityka Ochrony Środowiska (Grupa Budimex), Polityka Jakości, Środowiska i BHP (Budimex SA);
- Polityka BHP (Grupa Budimex);
- Polityka w zakresie kontroli zarządzania ryzykiem (Budimex SA);
- Polityka Bezpieczeństwa Informacji (Budimex SA);
- Polityka CSR Budimex (Budimex SA);
- Polityka współpracy ze społecznościami lokalnymi (Budimex SA);
- Polityka Bezpieczeństwa Systemów Informatycznych Dostawców (Budimex SA).

Polityki zostały szczegółowo opisane w dalszej części raportu.

3.2.3.3 Zarządzanie ryzykiem w łańcuchu dostaw

Łańcuch dostaw Grupy Budimex obejmuje setki dostawców i kontrahentów, z którymi współpracuje Grupa. Główne ryzyka jakie zostały zidentyfikowane w tym obszarze to:

- Ryzyka w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy;
- Ryzyka w zakresie warunków zatrudnienia;
- Ryzyka w zakresie ochrony środowiska;
- Ryzyka w zakresie terminowości i jakości wykonywanych prac;
- Ryzyka finansowe.

Wśród ryzyk finansowych kluczowe jest ryzyko kredytowe kontrahentów i pomimo wprowadzenia restrykcyjnych procedur kontroli należności w Grupie, wciąż istnieje ryzyko niewypłacalności inwestorów. Opóźnienia w terminowym regulowaniu należności mogą negatywnie wpłynąć na wyniki finansowe spółek Grupy. Szczegółowe informacje na ten ryzyka finansowego znajdują się w sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku.

W Budimex SA obowiązuje Polityka Bezpieczeństwa Systemów Informatycznych Dostawców, której celem jest zapewnienie bezpieczeństwa informacji udostępnianej dostawcom oraz wyznaczenie standardów i zasad jakimi powinni kierować się partnerzy Budimex w przetwarzaniu ważnych informacji. Ponadto wdrożony został System Zarządzania Bezpieczeństwem informacji certyfikowany za zgodność z międzynarodowym standardem ISO/IEC 27001:2013, który minimalizuje ryzyko operacyjne i zaspokaja potrzeby klientów, akcjonariuszy i pracowników spółki. W ramach systemu szczególny nacisk położony jest na ochronę danych osobowych.

Spółki Grupy Budimex monitorują ryzyka techniczne, organizacyjne, prawne i finansowe na poszczególnych kontraktach. Istnieje również ryzyko wystąpienia czynników w trakcie realizacji danego kontaktu, które mogą wpłynąć na jego realizację. Do takich należą:

- wzrost cen materiałów budowlanych, ropopochodnych i energii,
- wzrost cen usług podwykonawców,
- wzrost kosztów zatrudnienia pracowników,
- opóźnienia w terminowym wykonaniu lub niedostateczna jakość robót podwykonawców.

W tym celu przeprowadzane są ankiety kwalifikacyjne dla dostawców i oceny końcowe.

Na podstawie wstępnej kwalifikacji oraz ocen końcowych podwykonawcy mogą znaleźć się w jednej z czterech kategorii dostawców:

- rekomendowany (najwyższe oceny),
- kwalifikowany (oceny pozytywne, ale nieco niższe niż w przypadku dostawców rekomendowanych),
- odrzucony od współpracy (niskie oceny, ale kwalifikacja ma charakter warunkowy, tj. możliwe jest podjęcie współpracy o ile np. partner biznesowy wprowadzi działania naprawcze),
- dekwalfikowany (podjęcie współpracy z danym partnerem nie jest możliwe ze względu np. na jego kondycję finansową, czy wcześniejsze rażące naruszenie zasad współpracy np. w wymiarze etycznym, czy środowiskowym, tj. próby przekupstwa, czy spowodowanie znaczących szkód środowiskowych).

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Tabela 5. Umowy i zakres audytów u podwykonawców pod kątem biznesowym, społecznym i środowiskowym w 2017 r.:

Zakres weryfikacji	2016	2017
Umowy ramowe		
Istotne umowy inwestycyjne zdefiniowano jako umowy ramowe BZC	16	19
Istotne umowy inwestycyjne zawierające klauzule etyczne. Łączna liczba umów z tymi klauzulami i % istotnych umów ramowych.	11 (69%)	11 (58%)
Odsetek wszystkich umów z klauzulami etycznymi wśród wszystkich umów ramowych	50%	72%
Ankiety kwalifikacyjne i oceny końcowe		
Liczba ankiet kwalifikacyjnych	1191	1019
Liczba przeprowadzonych ocen końcowych	4583	3068
Liczba stwierdzonych nieprawidłowości	184	153
Liczba stwierdzonych nieprawidłowości		
Dotrzymanie terminów	61	45
Jakość produktu	24	21
Potencjał techniczny	50	41
Spełnienie warunków cenowych	11	10
BHP	26	23
Ochrona środowiska	12	12

W porównaniu z poprzednim rokiem, liczba stwierdzonych nieprawidłowości całościowo oraz w każdej kategorii spadła, oprócz kategorii *Ochrona środowiska*, gdzie ta liczba była taka sama. Dostawcy, u których wykryto nieprawidłowości, otrzymali rekomendacje w formie raportu co do dalszych działań.

3.2.4 Zarządzanie etyką

W Grupie Budimex we wszystkich spółkach objętych raportem od 2010 roku obowiązuje Kodeks Etyki. Jego zadaniem jest wyznaczenie zasad mających na celu przeciwdziałanie jakiegokolwiek formie nieetycznych zachowań, w tym korupcji i łapownictwu oraz wszelkim formom dyskryminacji. Kodeks Etyki obowiązuje wszystkich pracowników oraz kontrahentów Grupy.

Zasady Kodeksu Etyki Grupy Budimex:

- I. Prawa człowieka i standardy pracy:
  1. Popieranie i przestrzeganie praw człowieka przyjętych przez społeczność międzynarodową.
  2. Eliminacja wszelkich przypadków łamania praw człowieka przez firmę.
  3. Poszanowanie wolności stowarzyszania się.
  4. Eliminacja wszelkich form pracy przymusowej.
  5. Zniesienie pracy dzieci.
  6. Efektywne przeciwdziałanie dyskryminacji w sferze zatrudnienia.
- II. Środowisko naturalne:
  7. Prewencyjne podejście do środowiska naturalnego.
  8. Podejmowanie inicjatyw mających na celu promowanie postaw odpowiedzialności ekologicznej.
  9. Stosowanie i rozpowszechnianie przyjaznych środowisku technologii.
- III. Przeciwdziałanie korupcji:
  10. Przeciwdziałanie korupcji we wszystkich formach, w tym wymuszeniom i łapówkarstwu.

Za przestrzeganie zapisów Kodeksu Etyki i monitorowanie zgodności standardów etyki zawodowej z zasadami Kodeksu Etyki odpowiedzialna jest Komisja ds. Etyki, powołana przez Prezesa Zarządu, w składzie:

- Członek Zarządu, Dyrektor Pionu Zarządzania Zasobami Ludzkimi;
- Członek Zarządu, Dyrektor Pionu Prawno-Organizacyjnego;
- Dyrektor Biura Kontroli Wewnętrznej.

Co roku sporządzany jest raport z działalności Komisji Etyki, który jest następnie przekazywany Zarządowi oraz Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej.

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Komisja Etyki wspiera wdrażanie, zarządzanie i monitorowanie Polityki Compliance, która została wprowadzona we wrześniu 2017 r. (z mocą obowiązywania od daty opublikowania jej na wewnętrznej platformie intranetowej, czyli 31.10.2017 r.) i obowiązuje w całej Grupie Budimex. Polityka Compliance oznacza „zapewnienie zgodności działalności organizacji z obowiązującymi przepisami prawa, normami oraz regulacjami wewnętrznymi, mające na celu: zapobieżenie naruszeniom dobrego imienia i reputacji organizacji, minimalizowanie ryzyk wystąpienia strat finansowych, związanych z działalnością organizacji niezgodną z prawem albo z regulacjami wewnętrznymi, jak również ograniczenie ryzyka narażenia organizacji na odpowiedzialność cywilną, administracyjną albo karną”. Stanowi ona również o tym, że poszanowanie prawa i etyki w biznesie jest jedną z kluczowych zasad działalności Grupy Budimex. Główne zasady Polityki Compliance to:

- Poszanowanie prawa;
- Etyka i uczciwość w prowadzeniu działalności;
- Transparentność działalności spółek w Grupie;
- Zero tolerancji dla działań niezgodnych z obowiązującym prawem lub Systemem Compliance.

Jednocześnie Polityka wprowadza tzw. System Compliance, mający na celu prawidłowe wdrożenie i realizację wewnętrznych regulacji. Nadzór nad prawidłowym stosowaniem i przestrzeganiem Polityki Compliance sprawuje powołany w tym celu przez Zarząd Spółki Koordynator ds. Zgodności oraz Zastępca Koordynatora ds. Zgodności, jak również utworzony na wniosek Koordynatora ds. Zgodności Komitet Zgodności, w skład którego wejdą przedstawiciele każdego pionu organizacyjnego Spółki. Koordynatorem jest Członek Zarządu, Dyrektor Pionu Prawno-Organizacyjnego.

Z nieprzestrzeganiem Kodeksu Etyki oraz Polityki Compliance wiążą się przede wszystkim ryzyka natury prawnej i reputacyjnej. W przypadku stwierdzenia niezgodności, możliwe są również straty finansowe i konflikty interesów.

3.2.4.1 Zgłaszanie naruszeń Kodeksu Etyki i Polityki Compliance

Każdy pracownik może w sposób osobisty lub anonimowy zgłosić zauważone naruszenie Kodeksu lub Polityki Compliance do Członków Komisji ds. Etyki lub Koordynatora ds. Zgodności, jego Zastępcy lub Członków Komitetu Zgodności pisemnie na adres ul. Stawki 40, 01-040 Warszawa lub drogą elektroniczną na adres etyka@budimex.pl lub compliance@budimex.pl. Do skrzynki mają dostęp wyłącznie uprawnieni do tego członkowie Komisji ds. Etyki lub Komitetu Zgodności. U uruchomiony został także telefon alarmowy Compliance +48 789 404 104. Zdarzają się również zgłoszenia wpływające poza tym systemem, wówczas przekazywane są one bezpośrednio do odpowiednich osób.

Wszystkie zgłoszenia są rozpatrywane z zachowaniem standardów poufności i mogą być podstawą do opracowania działań usprawniających i naprawczych. Każdy przypadek naruszenia jest pisemnie odnotowywany z rekomendacjami lub wytycznymi do podjęcia dalszych działań przez daną komórkę organizacyjną. Koordynator ds. Zgodności analizuje we współpracy z Komitetem Zgodności i/lub Biura Kontroli Wewnętrznej każde zgłoszenie, jeśli wyrazi taką wolę i zapewnia o braku konsekwencji służbowych związanych z faktem zgłoszenia. Jest zobowiązany również przekazywać raporty z zawiadomień do Zarządu i Rady Nadzorczej z podaniem informacji, jakie działania zostały podjęte w celu wyjaśnienia danego zgłoszenia (nie rzadziej niż za okres trzech miesięcy). Dodatkowo Komitet Audytu Rady Nadzorczej ma prawo żądania takiego raportu za dany okres. W 2017 roku wpłynęło 5 zgłoszeń nieprzestrzegania zapisów Kodeksu Etyki i/lub Polityki Compliance w Grupie Budimex, z czego trzy okazały się potwierdzone.

Lista zgłoszeń w 2017 roku:

- Anonimowe zgłoszenie wysłane pocztą na nazwisko Prezesa Budimex SA, dotyczące nieetycznego zachowania jednego z pracowników na kierowniczym stanowisku, polegające na podejrzeniu łamania zasad antykorupcyjnych, trudnościach we współpracy oraz ryzyku wystąpienia konfliktu interesów. Przeprowadzona analiza nie potwierdziła zarzutów korupcyjnych, natomiast przeprowadzona ocena Fishbone wykazała trudności we współpracy z tą osobą. Ostatecznie pracownik ten złożył wypowiedzenie warunków pracy.
- Osobiste zgłoszenie do Komisji ds. Etyki o niepoinformowaniu przez jednego z pracowników na stanowisku kierowniczym swojego pracodawcy o prowadzeniu działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności Budimex SA i ryzyku konfliktu interesu. Po przeprowadzeniu analizy tej sprawy pracownik został zwolniony dyscyplinarnie.
- Zgłoszenie za pośrednictwem Skrzynki mailowej Compliance, dotyczące kwestii związanych z użytkowaniem samochodu służbowego do celów prywatnych. Przeprowadzona analiza zdarzenia wykazała na problem braku komunikacji pomiędzy przełożonym a osobą, która zgłosiła ten problem. Zdarzenie oceniono jako nieporozumienie i wyjaśniono je zgłaszającemu w formie pisemnej (mailowej).
- List przesłany do Komisji Etyki ze zgłoszeniem dotyczącym podejrzenia wystąpienia dyskryminacji ze względu na ciążę pracownicy, zatrudnionej na czas określony, przez bezpośredniego przełożonego oraz przekraczania ustawowych norm przysługujących kobietom w ciąży i wypowiedzenia umowy o pracę. Analiza sytuacji nie potwierdziła podejrzenia dyskryminacji ani przekraczania norm, a wypowiedzenie umowy uznano za zgodne z Kodeksem pracy.
- Zgłoszenie wysłane drogą mailową na adres Komisji ds. Etyki, w którym poinformowano, że jedno z miejsc postojowych zakupionych na osiedlu mieszkaniowym, gdzie deweloperem był Budimex Nieruchomości, okazało się miejscem dla niepełnosprawnych. Zarzut dotyczył niewłaściwego informowania klientów firmy. Komisja ds. Etyki udzieliła Zarządowi Budimex Nieruchomości wytycznych, aby zapewnić w umowach z klientami jasne i zrozumiałe informacje na temat oferowanych miejsc parkingowych oraz zarekomendowała, aby Biuro Sprzedaży Budimex Nieruchomości na zasadzie dobrego obyczaju kupieckiego zaoferował klientowi inne rozwiązanie, w efekcie czego klient nabył inne miejsce parkingowe.

Żadne z tych zdarzeń nie doprowadziło do strat finansowych w Grupie Budimex. Jednocześnie podobnie jak w latach poprzednich, w Grupie Budimex oraz u jej podwykonawców nie stwierdzono przypadków pracy przymusowej lub pracy dzieci. Nie miały miejsce również przejawy dyskryminacji lub działania mogące stwarzać zagrożenie dla prawa do zrzeszania się i prawa do pozwów zbiorowych.

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Wszelkie informacje na temat Kodeksu Etyki i Polityki Compliance są dostępne w Budinecie - intranecie Grupy. Każdy nowy pracownik Grupy Budimex zapoznaje się z Kodeksem Etyki. Od 2016 roku etyka jest elementem cyklicznych szkoleń dla pracowników, a w przyszłości planowane są pełne cykliczne szkolenia w tym zakresie.

4 KWESTIE ŚRODOWISKOWE

Grupa Budimex każdego roku realizuje liczne kontrakty, ważne również z punktu widzenia ochrony środowiska: terminale lotnicze, mosty, autostrady i drogi ekspresowe, obwodnice miast, odcinki linii kolejowych. W 2017 r. były to m.in. obwodnica Ostródy, obwodnica Olsztyna czy też Budowa gazociągu w/c DN1000 relacji ZSU Czeszów - Kielczów. Grupa Budimex jest również wykonawcą inwestycji proekologicznych, które mają na celu ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko już istniejących obiektów, np. projekty dekarbonizacyjne lub odsiarczania spalin. To duże inwestycje, dlatego Grupa Budimex ma świadomość, że działalność budowlana może silnie wpływać na środowisko naturalne i społeczności lokalne w bezpośrednim sąsiedztwie realizowanych robót z powodu ingerencji w funkcjonowanie biosfery. Wpływ każdej inwestycji na otoczenie jest wielowymiarowy, wiąże się z nieodwracalnymi przekształceniami krajobrazu i dotyczy wielu stron, w tym mieszkańców czy organizacji zajmujących się ekologią.

W zależności od lokalizacji i rozmiaru inwestycji różna jest skala potencjalnego wpływu działalności budowlanej na środowisko naturalne. Przykładowo zdecydowanie większy wpływ na otoczenie mają inwestycje drogowe, przebiegające w sąsiedztwie terenów odznaczających się wysoką wrażliwością ekologiczną, a mniejszy inwestycje realizowane na terenach zurbanizowanych, jak na przykład budowa bloków mieszkalnych.

By chronić środowisko naturalne, Grupa Budimex często wychodzi poza minimum prawne. Grupa określiła własne standardy zarządzania ochroną środowiska:

- poprowadzenie dróg technologicznych w sposób zapewniający oszczędne korzystanie z terenu i minimalne przekształcanie jego powierzchni,
- przywrócenie terenu prac do stanu sprzed budowy,
- ograniczenie do minimum wycinki drzew, przenoszenie roślin w inne miejsca i realizowanie sadzeń kompensacyjnych,
- zabezpieczanie przed uszkodzeniem mechanicznym drzew, znajdujących się w strefie oddziaływania budowy,
- zaplecze budowy (magazyny, składy, bazy transportowe) w pierwszej kolejności lokalizuje się na terenach już zagospodarowanych i przekształconych, w miarę możliwości w oddaleniu od zabudowy mieszkaniowej i terenów cennych przyrodniczo,
- ograniczenie do niezbędnego minimum zajmowania terenu na obszarach leśnych i podmokłych,
- transport materiałów niezbędnych do budowy odbywa się przede wszystkim w obrębie wyznaczonego pasa drogowego,
- na odcinkach, gdzie prace ziemne i budowlane są prowadzone w pobliżu zbiorników wodnych, wprowadza się rozwiązania zabezpieczające przed zanieczyszczeniem substancjami chemicznymi pochodzącymi z budowy,
- przywiązywanie szczególnej uwagi do zabezpieczania środowiska przed skażeniem produktami ropopochodnymi z pojazdów i maszyn budowlanych,
- przenoszenie na nowe stanowiska fauny i flory, żyjących w kolidujących z budową siedliskach,
- monitorowanie budowy przez przyrodników m.in. ornitologów, ichtiologów, herpetologów, entomologów, botaników, chiropterologów w zależności od specyfiki budowy i występujących na niej gatunków chronionych,
- zatrzymywanie robót budowlanych, w przypadku pojawienia się w strefie inwestycji zwierząt,
- harmonogram i cykl prowadzenia prac jest ściśle skorelowany z cyklem przyrodniczym,
- roboty budowlane w sąsiedztwie terenów objętych ochroną przed hałasem prowadzone są wyłącznie w ciągu dnia,
- gospodarowanie materiałami i odpadami oparte o zasadę 3R – Reduce, Reuse, Recycle,
- redukcja do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn i samochodów budowy na biegu jałowym,
- ograniczenie prędkości jazdy w obrębie placu budowy i w okolicy,
- przygotowanie placów budowy na nieprzewidziane sytuacje awaryjne i wyposażenie ich w niezbędny sprzęt potrzebny na wypadek skażeń.

Warto dodać, że w 2017 roku Grupa Budimex angażowała się w projekty testujące innowacje w technologiach z zastosowaniem materiałów z recyklingu. Taki projekt budowy drogi przy wykorzystaniu mieszanki asfaltu z wykorzystaniem granulatu asfaltowego był realizowany przez konsorcjum Instytutu Badawczego Dróg i Mostów, Politechniki Warszawskiej oraz Budimex SA przy wsparciu finansowym Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Do ryzyk w zakresie kwestii środowiskowych należą przede wszystkim:

- Ryzyka finansowo-prawne: opóźnienia w wydaniu decyzji środowiskowych, protesty społeczności lokalnych i konflikty lokalne, które mogłyby przyczynić się do opóźnień lub wstrzymania budów;
- Ryzyka biznesowe: brak stabilności operacyjnej, przestoje i opóźnienia;
- Ryzyka środowiskowe: awarie i szkody środowiskowe, ingerencja w naturalny cykl przyrodniczy ekosystemów,
- Ryzyka reputacyjne: brak realizacji inwestycji w terminie, utrata zaufania inwestorów.

4.1.1 Polityka Ochrony Środowiska

W celu odpowiedniego zarządzania ochroną środowiska i minimalizowania negatywnego wpływu w Grupie została wprowadzona „Polityka Ochrony Środowiska” i wdrożone zostały certyfikowane systemy zarządzania środowiskiem i energią. Polityka obowiązuje we wszystkich spółkach Grupy Budimex. Dodatkowo Budimex SA posiada również Politykę Jakości, Środowiska i BHP, zintegrowaną z innymi politykami. Polityka zobowiązuje Zarząd Spółek Grupy do przestrzegania krajowych i międzynarodowych przepisów środowiskowych i współpracy w tym zakresie z organami nadzoru. Eliminacja i minimalizowanie negatywnego wpływu na środowisko naturalne odbywa się poprzez współpracę z interesariuszami, szkolenia i podnoszenie kompetencji, efektywność ekologiczną, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz zarządzanie bioróżnorodnością.

W ramach realizacji Polityki działa Zespół Ochrony Środowiska, który przeprowadza inspekcje i audyty z przestrzegania przyjętych zasad ochrony środowiska realizowanych kontraktów. W 2017 roku nie miały miejsca incydenty lub awarie środowiskowe, które skutkowałyby wyrządzeniem szkody w środowisku. Na Grupę Budimex nie nałożono również kar lub innych sankcji w związku z naruszeniem regulacji środowiskowych. W wyniku prowadzonego monitoringu rozpoznano niewielkie wycieki i nieprawidłowości przy tankowaniu paliw w Budimex SA, które nie miały znacznego wpływu na otoczenie.

W ramach realizacji Polityki Ochrony Środowiska oraz przeciwdziałania ryzykom i awariom stosowane jest narzędzie MARS (Moduł Analizy Ryzyk Środowiskowych). W 2017 roku udało się wdrożyć to narzędzie już w 90% procentach, a zapewnienie skutecznych procedur w zakresie przeciwdziałania i prewencji udało się w zeszłym roku w 96%.

4.1.2 Zielone budynki

Wybrane budynki i obiekty tworzone przez Grupę Budimex posiadają tzw. zielone certyfikaty, potwierdzające ich efektywność ekologiczną podczas ich realizacji, materiały, które zostały użyte do ich budowy, jak i możliwości późniejszego zarządzania nimi. W 2017 r. 5 budynków otrzymało certyfikat LEED. W 2017 r. rozpoczęła się również budowa kolejnych, z których planowane jest uzyskanie dwóch certyfikatów LEED oraz pięć BREEAM.

4.1.3 Bioróżnorodność

Do nadzoru nad obszarami szczególnie wrażliwymi z punktu widzenia ochrony przyrody zatrudniani są zewnątrzni eksperci. Harmonogram prowadzenia prac budowlanych jest ściśle skorelowany z cyklem przyrodniczym i zdarza się, że prace są wstrzymywane na okresy migracji gatunków zwierząt leśnych, ptaków lub ryb lub okres lęgowy ptaków. Jeśli prace przebiegają w pobliżu terenów objętych ochroną przed hałasem, roboty prowadzone są wyłącznie w ciągu dnia. Wszystkie prace spełniają wymogi prawne, w tym dotyczące terenów Natura 2000. Prowadzona jest również kontrola przyrodnicza obszaru oddziaływania oraz siedlisk na danym obszarze, a po zakończeniu projektu również prowadzona jest obserwacja przyrodnicza.

4.1.4 Zarządzanie ochroną środowiska w łańcuchu dostaw

Grupa Budimex dochowuje wszelkiej staranności, aby podczas realizacji inwestycji minimalizować wpływ na środowisko naturalne. Jednym z ważniejszych działań w tym zakresie jest odpowiednie zorganizowanie placów budów i ich zaplecza. Zgodnie z obowiązującym prawem, dla wszystkich inwestycji, o potencjalnie możliwym znacznym oddziaływaniu na środowisko, opracowywany jest raport oddziaływania środowiskowego.

Wymogi środowiskowe Grupy względem wykonawców zostały również ujęte w Kodeksie Kontrahenta, który zobowiązuje do uwzględniania standardów Grupy Budimex w tym obszarze wraz z respektowaniem wymogów prawnych i decyzji środowiskowej na terenie danej inwestycji. Wymogi te zawarte są w Załączniku do umowy: Wymagania w zakresie ochrony środowiska. Każdy wykonawca jest również odpowiedzialny za wytworzone przez siebie odpady oraz prawidłowe ich gromadzenie, usuwanie i finalne zagospodarowanie. Gospodarowanie odpadami na projekcie reguluje Plan Gospodarowania Odpadami zwarty w Planie BIOZ. Jeśli występują odpady niebezpieczne, wykonawca jest zobowiązany do określenia tego w Instrukcji Bezpiecznego Wykonania Robót przed przystąpieniem do prac. Wykonawca jest zobowiązany do reagowania na sytuacje awaryjne i incydenty środowiskowe.

Jednym ze standardów obowiązujących na placach budów prowadzonych przez spółki Grupy Budimex jest posiadanie tzw. apteczki środowiskowej, czyli zestawu do szybkiego ograniczenia i neutralizacji wycieków substancji niebezpiecznych dla środowiska, jak oleje, substancje ropopochodne. Dodatkowo pracownicy nadzoru danej budowy przechodzą specjalistyczne szkolenia z ochrony środowiska, a pracownicy biorą udział w cyklicznych szkoleniach pt. „Szkolenie z Zarządzania BHP i Ochrony Środowiska na kontrakcie”.

Każdy wprowadzany na budowę podwykonawca przechodzi również przeszkolenie z procedur obowiązujących w zakresie ochrony środowiska, zasad postępowania w przypadku awarii. Ocenie sprawności technicznej poddawanych jest również ich sprzęt.

W 2017 roku kwalifikacji wstępnej poddano 1019 podwykonawców (100%) i wykonano 3068 ocen podsumowujących współpracę, gdzie przeanalizowane zostały również kwestie środowiskowe. Nieprawidłowości na tym tle stwierdzono w 12 przypadkach. Z kolei Komisja ds. Etyki nie otrzymała żadnych zgłoszeń w obszarze naruszeń ochrony środowiska przyrodniczego.

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

4.2 Materiały i surowce

Efektywne zarządzanie zapotrzebowaniem na materiały i surowce oraz ich recykling w Grupie Budimex są możliwe dzięki wdrożonemu systemowi monitoringu ich zużycia, który służy do optymalizacji zużycia materiałów i ograniczenia ilości produkowanych odpadów. Powtórnemu przetworzeniu ulegają: żużel, urobek skalny, cement, kruszywo łamane do masy bitumicznej, mieszanki z kruszyw łamanych, beton, stal, drewno. Najczęściej używanymi w Grupie Budimex surowcami są asfalt drogowy zwykły i modyfikowany, cement, beton, stal, spoiwa hydrauliczne, mączka wapienna, kruszywa: asfaltowe (w tym piasek i grys), budowlane (piasek, żwir), drogowe (piasek, grys i inne), kamień hydrotechniczny i tłuczeń kolejowy. Poniższe wyniki środowiskowe zostały podane dla spółek w Grupie, które prowadzą działalność operacyjną i agregują dane w tym zakresie.

Tabela 6. Wykorzystanie surowców i materiałów w Budimeksie w ostatnich trzech latach:

Surowiec / Materiał		j.m.	Budimex SA		
			2015	2016	2017
Papier		tys. ton	-	-	0,10
Drewno		tys. m ³	-	-	14,15
Asfalt		tys. ton	37,36	63,13	69,84
Cement		tys. ton	117,67	144,18	207,95
Beton		tys. m ³	825,77	963,19	1 113,93
Spoiwa hydrauliczne		tys. ton	165,03	285,85	182,07
Mączka wapienna		tys. ton	14,05	26,81	35,72
Stal		tys. ton	38,80	41,82	128,33
Kruszywa asfaltowe	Piasek	tys. ton	180,09	77,17	104,57
	Grys	tys. ton	664,03	968,57	1 140,14
	Pozostałe kruszywo	tys. ton	73,67	93,21	176,53
Kruszywa budowlane	Piasek	tys. ton	45,94	6,85	73,90
	Żwir	tys. ton	546,89	1 123,65	1 550,74
Kruszywa drogowe	Piasek	tys. ton	9 356,52	12 518,81	10 819,32
	Grys	tys. ton	284,72	503,36	642,03
	Pozostałe kruszywo	tys. ton	3 336,33	4 620,22	5 321,02
Kruszywa hydrotechniczne	Kamień hydrotechniczny	tys. ton	477,74	7,34	21,88
Kruszywa kolejowe	Tłuczeń kolejowy	tys. ton	47,97	122,19	141,75

Powyższe dane obejmują wyłącznie spółkę Budimex SA, ponieważ procedury monitoringu i zbierania danych w pozostałych spółkach nie zostały wdrożone.

4.2.1 Odpady i recykling

Odpady są nieodłącznym elementem prowadzenia działalności budowlanej. Jednak większość materiałów odpadowych w branży budowlanej jest ponownie wykorzystywana np. masy bitumiczne, stal, drewno, gruz. Do odpadów zaliczane są tylko te materiały, które nie znajdują użytecznego zastosowania na danej budowie, a w szczególności materiały niebezpieczne. Znaczna część odpadów zostaje poddana recyklingowi i ponownie wykorzystana przez Budimex lub podmioty z nim współpracujące. Odpadem w największej ilości jest ziemia, gleba, kamienie, powstające podczas prac ziemnych i wykopów. Liczba odpadów jest uzależniona od liczby kontraktów i ich specyfikacji.

Tabela 7. Odpady (bez gleby i ziemi). Najważniejsze odpady wg rodzaju:

Najważniejsze odpady wg rodzaju		Budimex SA			Mostostal Kraków	Elektromontaż Poznań
		2015	2016	2017	2017	2017
		masa (tony)	masa (tony)	masa (tony)	masa (tony)	masa (tony)
Odpady niebezpieczne, w tym:		129,039	25,270	144,248	14,028	-
Kod odpadu	Rodzaj odpadu					
07 01 03	Rozpuszczalniki chlorowco-organiczne, roztwory z przemywania i cieczy macierzyste	0,331	0,153	0,378	-	-

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Najważniejsze odpady wg rodzaju		Budimex SA			Mostostal Kraków	Elektromontaż Poznań
		2015	2016	2017	2017	2017
		masa (tony)	masa (tony)	masa (tony)	masa (tony)	masa (tony)
08 01 11	Odpady farb i lakierów zawierające rozpuszczalniki organiczne lub inne substancje niebezpieczne	-	0,520	-	5,510	-
09 01 01	Wodne roztwory wywoływaczy i utrwalaczy	-	-	-	0,165	-
09 01 04	Roztwory utrwalaczy	-	-	-	0,148	-
12 01 09	Odpadowe emulsje i roztwory z obróbki metali niezawierające chlorowców	-	-	-	-	-
13 01 10	Mineralne oleje hydrauliczne niezawierające związków chlorowco-organicznych	-	0,620	-	-	-
13 01 13	Inne oleje hydrauliczne	-	-	-	0,120	-
13 02 05	Mineralne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe	-	0,360	-	-	-
13 02 08	Inne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe	2,870	1,655	1,600	0,180	-
13 05 08	Mieszanki odpadów z piaskowników i z odwadniania olejów w separatorach	17,400	-	-	-	-
13 07 03	Inne paliwa (włącznie z mieszaninami)	-	0,040	-	-	-
13 05 07	Zaolejona woda z odwadniania olejów w separatorach	-	-	0,060	-	-
14 06 03	Inne rozpuszczalniki i mieszaniny rozpuszczalników	0,306	0,150	0,134	-	-
15 01 10	Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych	6,719	16,170	23,216	5,820	-
15 01 11	Opakowania pod ciśnieniem	0,338	0,140	0,350	-	-
15 02 02	Sorbenty, materiały filtracyjne i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi	0,200	2,809	4,376	1,980	-
16 01 07	Filtry olejowe	0,350	0,210	0,450	0,065	-
16 02 13	Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy	0,472	0,042	-	0,040	-
16 05 06	Chemikalia laboratoryjne i analityczne (np. odczynniki chemiczne)	-	-	0,409	-	-
17 02 04	Odpady drewna, szkła i tworzyw sztucznych zawierające lub zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. drewniane podkłady kolejowe)	-	-	4,070	-	-
17 05 03*	Gleba i ziemia, w tym kamienie, zawierające substancje niebezpieczne	65,780	1,820	109,205	-	-
17 05 05*	Urobek z pogłębiania zawierający lub zanieczyszczony substancjami niebezpiecznymi	4,980	-	-	-	-
17 06 01*	Materiały izolacyjne zawierające azbest	2,330	-	-	-	-
17 06 05	Materiały budowlane zawierające azbest	7,420	0,580	-	-	-
17 09 03	Inne odpady z budowy, remontów i demontażu (w tym zmieszane) zawierające substancje niebezpieczne	19,460	-	-	-	-
Odpady inne niż niebezpieczne, w tym:		182 792,690	198 162,870	107 388,772	1 194,501	14,567
Kod odpadu	Rodzaj odpadu					
01 04 12	Odpady powstające przy płukaniu i oczyszczaniu kopalni	385,280	2 864,060	1 331,340	-	-
01 05 99	Inne niewymienione odpady	78,000	-	-	-	-
02 01 03	Odpadowa masa roślinna	4 854,000	237,400	14 726,400	-	-
07 02 99	Inne niewymienione odpady	-	-	-	1,510	-
10 06 80	Żużle sztywne i granulowane	-	55 000,000	-	-	-

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Najważniejsze odpady wg rodzaju		Budimex SA			Mostostal Kraków	Elektromontaż Poznań
		2015	2016	2017	2017	2017
		masa (tony)	masa (tony)	masa (tony)	masa (tony)	masa (tony)
12 01 01	Odpady z toczenia i piłowania żelaza i jego stopów	-	-	-	1,480	9,644
12 01 02	Cząstki i pyły żelaza oraz jego stopów	-	-	-	51,290	-
12 01 03	Odpady z toczenia i piłowania metali nieżelaznych	-	-	-	-	0,333
12 01 13	Odpady spawalnicze	-	-	0,280	7,990	-
12 01 21	Zużyte materiały szlifierskie	-	-	-	8,090	-
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	47,360	55,170	86,442	1,835	3,810
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	36,110	61,610	145,637	0,375	0,780
15 01 03	Opakowania z drewna	7,950	9,500	10,300	-	-
15 01 04	Opakowania z metali	-	0,080	-	-	-
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	61,370	68,070	94,385	-	-
15 01 07	Opakowania ze szkła	1,020	0,140	-	-	-
15 02 03	Sorbenty, materiały filtracyjne, tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki)	0,645	0,150	1,850	2,211	-
16 01 03	Zużyte opony	5,520	8,800	14,800	-	-
16 01 15	Płyny zapobiegające zamarzaniu	-	-	-	0,021	-
16 01 17	Metale żelazne	-	0,200	-	-	-
16 01 19	Tworzywa sztuczne	-	0,100	-	-	-
16 02 14	Zużyte urządzenia	2,040	2,730	0,108	0,500	-
16 02 16	Elementy usunięte z zużytych urządzeń	0,110	0,050	0,028	-	-
16 06 05	Inne baterie i akumulatory	-	0,500	-	-	-
16 07 99	Inne niewymienione odpady	-	9,000	-	-	-
17 01 01	Odpady z betonu oraz gruz betonowy	58 009,650	78 454,280	32 738,370	326,780	-
17 01 02	Gruz ceglany	17 940,450	6 291,400	8 332,460	-	-
17 01 03	Odpady innych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia	6,180	9,600	10,600	-	-
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglano, odpadowych materiałów ceramicznych	14 524,360	15 068,460	29 660,325	64,920	-
17 01 81	Odpady z remontów i przebudowy dróg	24 390,980	15 475,300	1 645,510	-	-
17 01 82	Inne niewymienione odpady	1,250	-	-	-	-
17 02 01	Drewno	582,610	2 695,050	4 174,525	-	-
17 02 02	Szkło	1,200	-	-	-	-
17 02 03	Tworzywa sztuczne	40,070	11,490	21,687	-	-
17 03 02	Mieszanki bitumiczne	10 843,690	2 544,860	777,380	-	-
17 03 80	Odpadowa papa	77,080	0,580	48,671	-	-
17 04 05	Żelazo i stal	240,590	632,690	2 945,202	727,339	-
17 04 07	Mieszanki metali	38,030	22,080	3,040	-	-
17 04 11	Kable	2,160	-	1,915	-	-
17 05 08	Tłuczeń torowy	6 150,000	0,860	370,660	-	-
17 06 04	Materiały izolacyjne	140,210	541,270	242,687	-	-
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu	7 488,560	9 199,530	10 004,170	0,160	-
19 12 12	Odpady z mechanicznej obróbki odpadów	9 640,960	8 897,860	-	-	-

W tabeli dane podane są wyłącznie dla spółek, których wskazana kategoria odpadów dotyczy, ze względu na prowadzoną przez nie działalność.

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Tabela 8. Zużycie surowców stanowiące ich wtórne wykorzystanie w Budimeksie:

Kategoria odzyskiwanego surowca	j.m.	Budimex SA		
		2015	2016	2017
Uboczne produkty spalania /UPS/	tys. ton	44,01	37,61	20,07
Gleba	tys. ton	336,23	1 686,73	1 380,20
Gruz	tys. ton	57,05	-	91,99
Destrukt/frez asfaltowy	tys. ton	-	-	66,05
Kruszywo	tys. ton	-	-	8,69
Tłuczeń torowy	tys. ton	-	-	65,79
Surowce powtórnie wykorzystane jako % zakupionych kruszyw		2,91%	1,83%	8,17%

W tabeli dane podane są wyłącznie Budimex SA. W pozostałych spółkach nie został wdrożony system pozyskiwania danych w tym zakresie.

Tabela 9. Zużycie wody w Grupie Budimex:

Zużycie wody	j.m.	Budimex SA			Mostostal Kraków	Budimex Nieruchomości	Elektromontaż Poznań	Budimex Parking Wrocław
		2015	2016	2017				
Woda z sieci	m ³	89 116,00	127 583,00	276 127,71	36 673,37	32 551,91	6 654,00	1 021,68
Woda podziemna	m ³	-	-	864,00	-	-	-	-
Woda powierzchniowa	m ³	-	18 000,00	-	-	-	-	-
Łącznie	m³	89 116,00	145 583,00	276 991,71	36 673,37	32 551,91	6 654,00	1 021,68

W tabeli dane podane są wyłącznie dla spółek, dla których osobno prowadzone jest rozliczenie zużycia wody.

4.3 Paliwa, energia i emisja CO₂

Zapotrzebowanie Grupy Budimex na paliwa i energię wynika z następujących procesów:

- produkcji masy bitumicznej
- pracy maszyn budowlanych, transportu materiałów, surowców i odpadów.
- pojazdów służbowych

Tabela 10. Zużycie paliw i energii elektrycznej w Grupie Budimex:

Źródło energii i surowców energetycznych	j.m.	Budimex SA			Mostostal Kraków	Budimex Nieruchomości	Elektromontaż Poznań	Budimex Parking Wrocław
		2015	2016	2017				
Olej napędowy	GJ	168 412,07	193 383,00	251 241,95	10 496,34	-	3 495,04	-
	tona	3 916,56	4 497,29	5 842,84	244,10	-	81,28	-
Benzyna	GJ	7 103,48	8 498,00	13 512,02	744,14	1 656,46	1 705,55	-
	tona	160,35	191,83	305,01	16,80	37,39	38,50	-
Lekki olej opałowy	GJ	19 550,47	35 380,00	39 086,98	506,26	-	-	-
	tona	454,66	822,78	909,00	11,77	-	-	-
Olej opałowy ciężki /LSC/	GJ	2 747,00	55 184,00	4 113,89	-	-	-	-
	tona	68,00	1 365,94	101,83	-	-	-	-
Energia elektryczna	GJ	86 587,00	101 454,00	105 955,31	7 650,57	5 325,50	-	780,27
	MWh	24 051,92	28 181,63	29 432,03	2 125,15	1 479,30	-	216,74

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Źródło energii i surowców energetycznych	j.m.	Budimex SA			Mostostal Kraków	Budimex Nieruchomości	Elektromontaż Poznań	Budimex Parking Wrocław
		2015	2016	2017				
Energia ciepła	GJ	-	28 726,36	32 876,52	685,61	1 037,37	-	-
	MWh	-	7 979,55	9 132,36	190,45	288,15	-	-
Pył węglowy	GJ	167 561,00	230 078,00	322 847,36	-	-	-	-
	tona	8 094,73	11 114,89	15 596,49	-	-	-	-
Gaz Ziemny Sיעiowy	GJ	-	4 254,13	2 962,24	390,72	6 108,26	9 279,36	-
	tona	-	88,63	61,71	8,14	127,26	193,32	-
Gaz LPG	GJ	-	51,56	755,35	3 989,07	-	-	-
	tona	-	1,09	15,97	84,34	-	-	-
Propan	GJ	90,13	1 108,70	922,45	-	-	-	-
	tona	1,91	23,44	19,50	-	-	-	-
Łącznie	GJ	452 051,15	658 117,75	774 274,08	24 462,71	14 127,58	14 479,95	780,27
	Toe: /tona oleju ekwiwalentnego/	10 797,06	15 718,87	18 493,22	584,28	337,43	345,85	18,64
Efektywność energetyczna	GJ/ mln PLN	122,25	122,74	131,48	-	-	-	-
	Toe/mln PLN	2,92	2,93	3,14	-	-	-	-

W tabeli dane podane są wyłącznie dla spółek, których dotyczy wskazana kategoria zużycia paliw i energii elektrycznej, ze względu na prowadzony przez nie rodzaj działalności. Pozostałe spółki nie prowadzą działalności operacyjnej w tym zakresie.

W ramach ograniczania zużycia paliw i energii prowadzona jest modernizacja i wymiana sprzętu na bardziej ekologiczny, realizowane są działania edukacyjne, mające na celu zachęcenie pracowników do racjonalnego korzystania z energii i paliw. Wpływ zużycia tych zasobów zależy od charakteru danej inwestycji. Ograniczenie zużycia dotyczy również biur Grupy Budimex, np. sprzętu komputerowego czy wykorzystywanego papieru, który musi posiadać odpowiednie certyfikaty, a flota samochodowa jest na bieżąco odnawiana. Grupa Budimex dokonuje również zakupów tzw. zielonej energii, wyprodukowanej w elektrowniach wodnych.

Tabela 11. Emisja CO₂ w Grupie Budimex:

Emisja CO ₂	j.m.	Budimex SA					Mostostal Kraków	Budimex Nieruchomości	Budimex Parking Wrocław
		2015	2016	Zmiana	2017	Zmiana			
				rok/rok		rok/rok			
Emisja bezpośrednia (scope 1)	tony	31 083,09	44 456,00	43,02%	54 545,08	22,69%	1 140,49	457,57	-
Emisja pośrednia (scope 2)	tony	19 530,16	18 330,43	-6,14%	18 418,51	0,48%	1 675,18	1 304,64	175,95
Łącznie:	tony	50 613,25	62 786,43	24,05%	72 963,59	16,21%	2 815,67	1 762,21	175,95
Efektywność	ton/mln PLN	11,12	11,71	4,33%	12,39	6,81%	-	-	-

W tabeli dane podane są wyłącznie dla spółek, których dotyczy wskazana kategoria emisji CO₂, ze względu na prowadzony przez nie rodzaj działalności. Pozostałe spółki nie prowadzą działalności operacyjnej w tym zakresie.

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Tabela 12. Wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w Budimeksie w ciągu ostatnich dwóch lat:

Wykorzystanie energii odnawialnej	j.m.	Budimex SA		
		2016	2017	Zmiana
		rok/rok		
Zakup energii odnawialnej	GJ	8 289,66	24 253,87	193%
Produkcja energii odnawialnej	GJ	-	11,45	-
Łącznie:		8 289,66	24 265,32	193%
Redukcja emisji CO ₂ z zakupionej energii odnawialnej	tony	1 869,32	5 469,25	193%
Redukcja emisji CO ₂ z wyprodukowanej energii odnawialnej	tony	-	2,58	-
Łącznie:		1 869,32	5 471,83	193%
Efektywność	ton/mln PLN	0,35	0,93	167%

Dane w tym zakresie podane są wyłącznie dla Budimex SA.

5 KWESTIE SPOŁECZNE I PRACOWNICZE

5.1 Pracownicy

Branża budowlana charakteryzuje się dużą sezonowością zatrudnienia podwykonawców, a specyfika kolejnych etapów wykonywanych prac skutkuje rotacją i zmieniającą się liczbą pracowników na kontraktach Budimeksu. Niedobór pracowników fizycznych lub wykwalifikowanych specjalistów jest realnym ryzykiem dla Grupy Budimex, jeśli chodzi o jakość i terminowość realizowanych kontraktów. Inne ryzyka identyfikowane w tym obszarze to:

- Ryzyko zasobów ludzkich i utraty kompetencji - wysoka rotacja pracowników, utrata zdrowia lub życia pracowników, odpływ wykwalifikowanych pracowników do konkurencji;
- Ryzyka finansowe - koszty rekrutacji pracowników, spadek wydajności pracy, procesy sądowe i wypłata odszkodowań;
- Ryzyka biznesowe - niechęć inwestorów do współpracy.

Z tego względu Grupa Budimex dba o bycie atrakcyjnym pracodawcą, realizowane są programy rozwoju pracowników, w tym programy menadżerskie, cyklicznie prowadzone są także badania zaangażowania pracowników. W 2017 roku 99,6% pracowników zostało objętych układem zbiorowym pracy. W 2017 roku Budimex SA uzyskał godło Inwestora w Kapitał Ludzki, tytuł TOP 10 Pracodawców w Polsce, tytuł Najbardziej Pożądanego Pracodawcy w branży budowlanej i nieruchomości, godło Best Quality Employer 2017 oraz wyróżnienie przyznane przez dziennik Rzeczpospolita – Odpowiedzialny Pracodawca 2017.

5.1.1 Polityka Różnorodności

Różnorodność i otwartość są wartościami, zgodnie z którymi muszą być podejmowane decyzje biznesowe oraz prowadzona jest polityka zatrudniania w Grupie. Nietolerancja i dyskryminacja to ryzyka, która zagrażają integralności Grupy, dlatego Spółka Budimex SA wdrożyła politykę polegającą na równym traktowaniu ze względu m.in. na płeć, wiek, niepełnosprawność, stan zdrowia, rasę, narodowość. Polityka nie została wdrożona w Grupie Budimex, a dotyczy spółki Budimex SA, który jest spółką dominującą, zatrudniająca pracowników o największym w porównaniu z innymi zróżnicowaniu pod kątem rodzajów stanowisk, charakteru pracy (biurowa, w terenie). Budimex SA wyznacza standardy zarządzania w pozostałych spółkach. Wszelkie naruszenia dotyczące różnorodności mogą być zgłaszane przez pracowników wszystkich spółek.

W ramach Polityki Różnorodności Grupa Budimex zobowiązała do tworzenia atmosfery i kultury organizacyjnej, która zapewnia poszanowanie dla wszelkiej różnorodności. Polityka Różnorodności dotyczy również obszaru rekrutacji, dostępu do szkoleń i awansów, wynagrodzeń, godzenia obowiązków zawodowych z życiem prywatnym, ochrony przed mobbingiem i nieuzasadnionym zwolnieniem. W 2017 r. nie zostały potwierdzone przypadki dyskryminacji.

W celu sprawnego zarządzania polityką wprowadzony został tzw. monitoring antydyskryminacyjny oraz antymobbingowy oraz system narzędzi edukacyjnych, szkoleń i warsztatów. Co roku rezultaty prowadzenia tej Polityki są raportowane do Zarządu.

Od 2016 roku Budimex jest również w gronie sygnatariuszy Karty Różnorodności. Spółka Budimex SA zobowiązała się do wdrażania zasad zarządzania różnorodnością i polityki równego traktowania oraz ich upowszechniania wśród wszystkich interesariuszy organizacji. O modelu zarządzania różnorodnością informowani są również klienci, partnerzy biznesowi, akcjonariusze, dostawcy i podwykonawcy.

Ze względu na specyfikę branży budowlanej, w Grupie zdecydowanie więcej zatrudnionych jest mężczyzn niż kobiet.

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Tabela 13. Zatrudnienie na koniec 2017 roku w Grupie Budimex:

	2016			2017		
	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Łącznie	1142	4562	5708	1308	5224	6539
Rynek polski	1136	3491	4627	1301	4067	5368
• czas określony	483	1086	1569	560	1658	2218
• czas nieokreślony	653	2405	3058	741	2409	3150
• pełny etat	1119	3470	4589	1276	4046	5322
• niepełny etat	17	21	38	25	21	46
• wiek poniżej 30 lat	388	703	1091	473	838	1311
• wiek 30-50 lat	662	2063	2725	742	2429	3171
• wiek powyżej 50 lat	86	725	811	86	800	886
Rynek niemiecki	6	1071	1077	7	1157	1164
• czas określony	0	1053	1053	1	1135	1136
• czas nieokreślony	6	18	24	6	22	28
• pełen etat	6	1071	1077	7	1157	1164
• niepełny etat	0	0	0	0	0	0
• wiek poniżej 30 lat	0	152	152	0	148	148
• wiek 30-50 lat	2	606	608	2	680	682
• wiek powyżej 50 lat	4	313	317	5	329	334

Tabela 14. Różnorodność w organach zarządczych w Grupie Budimex:

	2016			2017		
	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Budimex SA						
Zarząd	0	8	8	0	8	8
• wiek poniżej 30 lat	0	0	0	0	0	0
• wiek 30-50 lat	0	4	4	0	4	4
• wiek powyżej 50 lat	0	4	4	0	4	4
• w tym obcokrajowcy	0	1	1	0	1	1
Rada Nadzorcza	1	8	9	1	8	9
• wiek poniżej 30 lat	0	0	0	0	0	0
• wiek 30-50 lat	0	4	4	0	2	2
• wiek powyżej 50 lat	1	4	5	1	6	7
• w tym obcokrajowcy	0	4	4	0	4	4
Budimex Nieruchomości sp. z o.o.						
Zarząd	1	3	4	1	3	4
• wiek poniżej 30 lat	0	0	0	0	0	0
• wiek 30-50 lat	1	1	2	1	1	2
• wiek powyżej 50 lat	0	2	2	0	2	2
• w tym obcokrajowcy	0	0	0	0	0	0
Rada Nadzorcza	0	3	3	0	3	3
• wiek poniżej 30 lat	0	0	0	0	0	0
• wiek 30-50 lat	0	2	2	0	1	1
• wiek powyżej 50 lat	0	1	1	0	2	2
• w tym obcokrajowcy	0	2	2	0	2	2

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

	2016			2017		
	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Mostostal Kraków SA						
Zarząd	0	2	2	0	2	2
• wiek poniżej 30 lat	0	0	0	0	0	0
• wiek 30-50 lat	0	1	1	0	1	1
• wiek powyżej 50 lat	0	1	1	0	1	1
• w tym obcokrajowcy	0	0	0	0	0	0
Rada Nadzorcza	1	2	3	1	2	3
• wiek poniżej 30 lat	0	0	0	0	0	0
• wiek 30-50 lat	1	1	1	1	2	3
• wiek powyżej 50 lat	0	2	2	0	0	0
• w tym obcokrajowcy	0	1	1	0	1	1
Elektromontaż Poznań SA						
Zarząd	0	2	2	0	2	2
• wiek poniżej 30 lat	0	0	0	0	0	0
• wiek 30-50 lat	0	0	0	0	0	0
• wiek powyżej 50 lat	0	2	2	0	2	2
• w tym obcokrajowcy	0	0	0	0	0	0
Rada Nadzorcza	0	5	5	0	4	4
• wiek poniżej 30 lat	0	0	0	0	0	0
• wiek 30-50 lat	0	4	4	0	3	3
• wiek powyżej 50 lat	0	1	1	0	1	1
• w tym obcokrajowcy	0	0	0	0	0	0

Stosunek podstawowego wynagrodzenia mężczyzn i kobiet określa tabela poniżej. W 2017 roku w porównaniu z rokiem poprzednim, dysproporcja pomiędzy wynagrodzeniami uległa niewielkiemu zmniejszeniu. Dysproporcja wynika z różnicy w stanowiskach, jakie obejmują kobiety i mężczyźni. W pozostałych spółkach w Grupie zasiadają wyłącznie mężczyźni.

Tabela 15. Stosunek podstawowego wynagrodzenia mężczyzn i kobiet wg zajmowanego stanowiska w Grupie Budimex:

	2016		2017	
	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna
Stanowiska robotnicze	87%	115%	87%	115%
Stanowiska nierobotnicze	88%	114%	88%	114%
Stanowiska kierownicze	92%	109%	95%	105%
Stanowiska dyrektorskie	94%	107%	95%	105%
Zarząd	65%	153%	67%	150%

5.1.2 Bezpieczeństwo i higiena pracy

Bezpieczeństwo i higiena pracy pracowników bezpośrednio zatrudnionych w Grupie Budimex oraz pośrednio u jej wykonawców jest jednym z kluczowych priorytetów. Grupa Budimex od wielu lat prowadzi Politykę Bezpieczeństwa i Higieny Pracy. Polityka i narzędzia, które zostały wdrożone w ślad za nią umożliwiają gromadzenie wiedzy na temat potencjalnych zagrożeń, a tym samym precyzyjną identyfikację ryzyk, z których najważniejsze to: wypadki, w których ucierpieć mogą pracownicy, rutyna i przyzwyczajenia w wykonywaniu działań, brak świadomości na temat zagrożeń.

We wszystkich spółkach Grupy Budimex obowiązuje Polityka BHP. Z punktu widzenia charakteru działalności biznesowej Grupy, jest to jedna z najważniejszych obowiązujących polityk. Jej celem jest zapewnienie bezpiecznych procesów, wolnych od zagrożeń miejsc pracy oraz działań. Przede wszystkim przestrzegane muszą być wszystkie przepisy i normy prawa, a dodatkowo Grupa Budimex wdraża dobre praktyki, które budują kulturę bezpieczeństwa w Grupie. Zgodnie z zapisami Polityki w Grupie Budimex realizowane są następujące działania:

- Zgodność z przepisami;
- Ocena ryzyk i planowanie;
- Skuteczna i spójna komunikacja;
- Szkolenia i zaangażowanie w działania edukacyjne;
- Przydział zasobów w ramach systemów zarządzania bezpieczeństwem;
- Bezpieczeństwo pracy w łańcuchu dostaw, gdzie BHP jest kryterium wyboru partnerów i poddostawców;

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

- Pomiar i monitorowanie działań;
- Ciągłe doskonalenie i wdrażanie innowacji w tym zakresie.

System BHP jest stale analizowany pod kątem efektywności, z możliwością wprowadzania szybkich działań naprawczych. Grupa Budimex wdrożyła wiele rozwiązań i systemów, które mają na celu minimalizowanie ryzyka wypadków. Dlatego jednym z priorytetów jest praca nad czynnikiem ludzkim, który potencjalnie może stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa pracowników, poprzez eliminowanie postaw i nawyków, przyczyniających się do wypadkowości w branży budowlanej. W 2017 roku nie zaszły istotne zmiany w zakresie certyfikowanych systemów BHP. W Mostostalu Kraków jest to PN-N-18001, a w Budimex SA są to OHSAS 18001 i PN-N-18001.

W każdej spółce Grupy funkcjonują komisje ds. BHP, w skład których wchodzi przedstawiciele pracowników i pracodawców. Kontrole BHP realizowane są na wszystkich kontraktach, w cotygodniowych odstępach.

5.1.2.1 BHP w łańcuchu dostaw

Podczas realizacji każdego kontraktu odbywają się częste kontrole i audyty. Mają one na celu nie tylko wykrycie potencjalnych zagrożeń, ale również wsparcie podwykonawców w dostosowaniu ich pracy do standardów BHP Grupy Budimex.

Grupa Budimex należy do inicjatywy „Porozumienie dla Bezpieczeństwa w Budownictwie”, której celem jest promowanie właściwych postaw w zakresie BHP w branży budowlanej. Jest to miejsce, gdzie na co dzień konkurencyjne firmy współpracują w celu wypracowania jak najlepszych. Jednym z kluczowych projektów Porozumienia są bezpłatne szkolenia dla pracowników małych i średnich, realizowane we współpracy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych. W 2017 r. łącznie w szkoleniach udział wzięło 3200 osób, w 16 lokalizacjach na terenie całej Polski.

W Grupie Budimex obowiązuje standard Planu Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia. Specyfiką branży budowlanej jest, że pracownicy rotują pomiędzy budowlami, dlatego dbamy o ten sam wzorzec BIOZ. Wszystkie osoby realizujące prace przechodzą szkolenia z zakresu BHP. W ramach tzw. „Startu kontraktu” kierownictwo kontraktu spotyka się ze specjalistą ds. BHP i specjalistą ochrony środowiska, podczas którego omawiane są wymagane procedury. Szkolenia i procedury Grupy Budimex wybiegają poza obowiązki prawne. Szkolenia z ewentualnych procedur bezpieczeństwa obowiązkowo odbywają również pracownicy podwykonawców.

W 2017 roku na 1019 dostawców podlegających kwalifikacji wstępnej i 3068 dokonanych ocen końcowych, stwierdzono 23 naruszenia w zakresie BHP. Wszystkie zostały zareportowane i dla każdego naruszenia zostały zarekomendowane działania naprawcze. Negatywna ocena w tym obszarze może skutkować zaprzestaniem współpracy z danym podwykonawcą.

5.1.2.2 Wypadkowość

W Grupie Budimex każdy wypadek jest opisywany zgodnie z polską klasyfikacją ustawową oraz zgodnie z procedurami i klasyfikacją przyjętą przez Grupę Budimex, która daje lepsze możliwości analizy statystyk powypadkowych. W 2017 roku nie stwierdzono występowania przekroczeń dopuszczalnych stężeń i natężeń (NDS, NDN) czynników szkodliwych i niebezpiecznych, jak również przypadków choroby zawodowej. Wszyscy pracownicy są zobowiązani, aby na swoich stanowiskach pracy przestrzegać zasad BHP, w tym do stosowania środków ochrony, jak np. kaski, rękawice ochronne.

Tabela 16. Wypadkowość w Grupie Budimex:

	Wśród pracowników własnych Grupa Budimex		Wśród pracowników podwykonawców	
	2016	2017	2016	2017
Liczba wypadków (ogółem)	62	56	80	92
Liczba wypadków śmiertelnych	0	0	2	2
Wskaźnik częstość wypadków	14,16	11,21	b/d	b/d
Wskaźnik ciężkości wypadków	34,00	38,18	b/d	b/d

5.2 Relacje ze społecznościami lokalnymi

Grupa Budimex poprzez realizację swoich inwestycji bezpośrednio przyczynia się do kształtowania otoczenia społeczności lokalnych, m.in. budując drogi, szkoły, szpitale. Są to inwestycje, które mają również pośredni wpływ na tworzenie nowych miejsc pracy, ale prace budowlane oznaczają również niedogodności. Potencjalny wpływ na tereny w otoczeniu inwestycji jest analizowany na etapie wydawania decyzji administracyjnych, a przedstawiciele społeczności są stroną w tych postępowaniach. Celem tego działania jest przede wszystkim pogodzenie różnych interesów. Grupa Budimex czuje się odpowiedzialna za przypadki, w których w sposób niezawiniony ucierpi własność lokalnych mieszkańców lub przedsiębiorców. W 2017 r. na 50% inwestycji wdrożono system umożliwiający przekazywanie informacji zwrotnej od mieszkańców na temat zakończonych prac. W 2017 roku przeprowadzono również 3 badania satysfakcji mieszkańców z prowadzonych w ich otoczeniu inwestycji. Wszelkie incydenty i skargi poddawane są rozpatrzeniu i w razie potrzeby podejmowane są działania naprawcze.

Od wielu lat Budimex realizuje dwa autorskie programy: „Domofon ICE” i „Strefa Rodzica”. W ramach tego pierwszego uczniowie szkół otrzymują plastikowe karty zawierające dane ułatwiające w razie wypadku kontakt z bliskimi. Jest to również kampania edukacyjna, promująca zasady bezpiecznego zachowania się na drodze i udzielania pierwszej pomocy. Z kolei „Strefa Rodzica” to program, w ramach którego w szpitalach na oddziałach dziecięcych organizowane są miejsca, w których dzieci mogą spędzać czas z rodzicami.

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Inne działania o charakterze charytatywnym w 2017 roku dotyczyły pomocy dzieciom i były realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Łącznie otrzymały one od Grupy Budimex 1 506 tysięcy złotych wsparcia w formie darowizn.

5.3 Poszanowanie praw człowieka

W Grupie Budimex obowiązuje Polityka Ochrony Praw Człowieka i obejmuje wszystkie spółki w Grupie Budimex, ze względu na ich przyjęcie przez Grupę Ferrovial.

Polityka jest zgodna z Kodeksem Etyki i Polityką Compliance. Ma na celu podnoszenie świadomości praw człowieka w całej Grupie, monitorowanie i rozwiązywanie problemów w tym zakresie. Do przestrzegania Polityki zobowiązani są pracownicy na wszystkich szczeblach, klienci, dostawcy i wykonawcy, z którymi współpracują spółki Grupy.

Główne kategorie ryzyk w tym zakresie to:

- Ryzyka reputacyjne - niezwyfikowane informacji o danej inwestycji/kontraktorze;
- Ryzyka finansowe - brak stabilności kosztów danej inwestycji;
- Ryzyka odpowiedzialności - wypłata odszkodowań, odsetek i kosztów procesowych;
- Ryzyka pogorszenia relacji z obecnymi partnerami biznesowymi;
- Ryzyka konfliktu wewnętrznego pomiędzy pracownikami a pracodawcą.

Polityka nakazuje pracodawcy respektowanie praw pracowników wyrażonych w Deklaracji Podstawowych Zasad i Praw w Pracy przyjętej przez Międzynarodową Organizację pracy i zobowiązuje do działania bez dyskryminacji, promując równe szanse i ceniąc różnorodność, jak również przestrzegając zakazu pracy dzieci i pracy przymusowej oraz wolności zrzeszania się i prawa do negocjacji zbiorowych.

Obowiązuje konieczność respektowania prawa lokalnego, przekazywania informacji na temat prowadzonej działalności w sposób szybki, przejrzysty i bezpieczny, promując jednocześnie przestrzegania praw człowieka, utrzymywania otwartego dialogu z grupami interesu oraz udziału w działalności społecznej w danej społeczności. W celu monitorowania tego obszaru ustalone zostały cykliczne badania zadowolenia z przeprowadzonej inwestycji wśród mieszkańców. W 2017 roku zrealizowano trzy takie badania.

Działania podejmowane w zakresie ochrony i promocji praw człowieka to:

- współpraca z administracją rządową i organizacjami pozarządowymi w tym zakresie
- realizacja projektów społecznych,
- wdrożenie odpowiednich procedur,
- odrzucenie wszelkiego typu dyskryminacji i tworzenie atmosfery wzajemnego szacunku.

Obowiązek przestrzegania praw człowieka dotyczy również dostawców i zleceniobiorców. W tym celu ustanowione zostały odpowiednie procedury oceny i wyboru dostawców. Prawa człowieka promowane są na każdym etapie łańcucha dostaw. Kontrahenci są monitorowani pod kątem przestrzegania praw człowieka w przeprowadzanych audytach, a kwestie te ujęte są w Kodeksie Kontrahenta, który ci są zobowiązani podpisać. W 2017 roku pod kątem przestrzegania praw człowieka wykonano 1019 ankiet kwalifikacyjnych z dostawcami i przeprowadzono 3068 ocen końcowych. Stwierdzone nieprawidłowości nie dotyczyły nieprzestrzegania praw człowieka.

Za przestrzeganie praw człowieka odpowiada Komisja ds. Etyki. W 2017 roku nie stwierdzono przypadków łamania praw człowieka.

6 KWESTIE ZWIĄZANE Z PRZECIWDZIAŁANIEM KORUPCJI I ŁAPOWNICTWU

W branży budowlanej wiele kontraktów zawieranych jest na bardzo wysokie kwoty z różnych źródeł finansowania (środki publiczne lub prywatne), a w ich realizację zaangażowanych jest wiele podmiotów, co może sprzyjać łapownictwu i korupcji. Kluczowe ryzyka na tym tle mogą być biznesowe, prawne, finansowe lub reputacyjne. Aby im zapobiegać, cyklicznie aktualizowana jest mapa ryzyka, która zawiera informację o możliwych zagrożeniach w kwestii nadużyć. Ryzyka biznesowe podlegają ścisłemu monitoringowi.

Grupa Budimex posiada Politykę Antykorupcyjną i Politykę Antymonopolową. Obie polityki obejmują wszystkie spółki Grupy Budimex.

Polityka Antykorupcyjna określa listę zachowań dozwolonych i niedozwolonych oraz sposoby postępowania w przypadku podejrzenia ich wystąpienia. Wcześniej opisany Zintegrowany system zarządzania wprowadza procedurę „Ochrona interesów Grupy Budimex”, która określa zbiór zasad postępowania w przypadku wystąpienia podejrzenia działań lub zaniechań mających charakter nadużyć lub korupcji. Procedura zawiera tzw. instrukcję o nazwie „Zasady postępowania w przypadku złożenia propozycji przyjęcia korzyści majątkowej i w przypadku prób zastraszania pracownika” oraz „Zasady uczestnictwa w imprezach sponsorowanych i innych działaniach mających charakter konfliktu interesów”. Pierwsza z nich określa zasady postępowania w sytuacji, gdy pracownikowi zostanie złożona propozycja przyjęcia korzyści majątkowej w zamian za wskazane działania lub ich zaniechanie oraz próby zastraszania. Druga reguluje zasady udziału w imprezach sponsorowanych i określa sytuacje noszące znamiona konfliktu interesów, przyjmowania lub wręczania upominków. Monitoring przestrzegania zasad i kontrola prowadzona jest przez Biuro Kontroli Wewnętrznej, a nadzór nad nimi sprawuje Dyrektor Generalny.

Monitoringowi pod kątem wystąpienia łapownictwa i korupcji poddawanych jest 100% budów. W raporcie nie ujawniono narzędzi wykorzystywanych w ich monitorowaniu, uznając je za poufne. Ujawnienie takich informacji, w szczególności sposobu prowadzenia analiz, w ocenie Grupy mogłoby przyczynić się do zmniejszenia ich efektywności i zwiększenia zagrożenia zachowaniami nieetycznymi. W cyklach miesięcznych, dwutygodniowych lub czasem tygodniowych monitorowany jest postęp prac budowlanych. Dodatkowo odbywają się niezależne kontrole, prowadzone przez Biuro Kontroli Wewnętrznej.

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

W ramach zarządzania Polityką w łańcuchu dostaw to przed podpisaniem każdej umowy, która będzie realizowana w imieniu Grupy przez stronę trzecią może być przeprowadzona analiza spółki przy wykorzystaniu materiałów publicznie dostępnych. Strona jest zobowiązana do podpisania stosownego oświadczenia o respektowaniu Polityki w toku realizowanych działań. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości na tle korupcyjnym obowiązująca umowa może zostać wypowiedziana w trybie natychmiastowym.

W 2017 roku wpłynęło jedno zgłoszenie dotyczące ryzyka wystąpienia konfliktu interesów wobec pracownika na kierowniczym stanowisku, który po dokonanej analizie został zwolniony dyscyplinarnie.

Grupa Budimex posiada również Politykę Antymonopolową. Będąc liderem w swojej branży, Grupa Budimex nie wykorzystuje dominującej pozycji względem partnerów. W sektorze budowlanym miały miejsce przypadki regulowania należności finansowych po czasie, co stawiało mniejszych dostawców w trudnej sytuacji. Budimex SA znany jest z szybkiej i terminowej płatności. Standardowy okres rozliczenia wynosi 30 dni.

Ryzyka, jakie Grupa Budimex zidentyfikowała w tym obszarze i działania podejmowane w celu przeciwdziałania im to:

- Ustalanie cen - zabronione jest prowadzenie rozmów z konkurentami o cenach stosowanych wobec poszczególnych klientów, wszystkie oferty muszą być niezależne, obowiązuje zakaz ujawniania konkurentom strategii ofertowej, wszystkie wytyczne prawne i zarządcze muszą być bezwzględnie przestrzegane;
- Spotkania stowarzyszeń handlowych - unikanie rozmów na temat cen, rynków, klientów, wolumenów strategii;
- Klauzule o zakazie konkurencji - każda umowa handlowa zawierająca tę klauzulę jest bezwzględnie zweryfikowana i zatwierdzona przez departament prawny;
- Bojkoty - zakaz uczestniczenia w bojkotach z konkurentami;
- Połączenia i przejęcia - przestrzeganie umów o zachowaniu poufności;
- Podział rynku - zakaz zawierania porozumień o ubieganie się o zlecenie, chyba, że jest to dozwolone przez prawo;
- Porozumienia w sprawie wyłączności - nie wymagamy od sprzedającego, aby sprzedawał bądź licencjonował swój produkt wyłącznie Grupie Budimex;
- Nadużycia przy ustalaniu cen - nie zawieramy porozumień, które mogą być uznane za nadużycia.

W 2017 roku nie miały miejsca naruszenia w obszarze Polityki Antymonopolowej, wobec żadnej ze spółek w Grupie nie zostały zgłoszone żadne podejrzenia niezgodności w obszarze zasad wolnej konkurencji i praktyk monopolistycznych.

7 SPECYFIKACJA RAPORTU

Data sporządzenia: 19.03.2018

Zakres raportu: sprawozdanie na temat informacji niefinansowych Grupy Budimex.

Osoba kontaktowa: Katarzyna Wójcik, Biuro Komunikacji, Budimex SA ul. Stawki 40, 01-040 Warszawa (siedziba główna), email: katarzyna.wojcik@budimex.pl.

Standard raportu: raport sporządzony zgodnie ze standardem Global Reporting Initiative.

Weryfikacja raportu: raport nie był poddawany zewnętrznej weryfikacji.

Specyfikacja raportu wg standardu Global Reporting Initiative:

Wskaźnik	Wytyczne GRI	Stopień raportowania	Strona
Strategia i analiza			
G4-1	Oświadczenie kierownictwa najwyższego szczebla na temat znaczenia zrównoważonego rozwoju dla organizacji i jej strategii	Pełny	11
G4-2	Opis kluczowych wpływów, szans i ryzyk	Pełny	10
Profil organizacyjny			
G4-3	Nazwa organizacji	Pełny	2
G4-4	Podstawowe produkty i/lub usługi	Pełny	5
G4-5	Lokalizacja siedziby głównej organizacji	Pełny	28
G4-6	Liczba krajów, w których działa organizacja	Pełny	9
G4-7	Charakter własności oraz forma prawna	Pełny	5
G4-8	Rynki obsługiwane przez organizację	Pełny	9
G4-9	Skala organizacji	Pełny	9
G4-10	Łączna liczba pracowników	Pełny	22
G4-11	Procent wszystkich pracowników objętych zbiorowymi układami pracy	Pełny	22
G4-12	Łańcuch dostaw organizacji	Pełny	8
G4-13	Znaczące zmiany w raportowanym okresie dotyczące wielkości organizacji, jej struktury, własności lub łańcucha dostaw	Pełny	7
G4-14	Wyjaśnienie, czy i w jaki sposób organizacja stosuje zasadę ostrożności	Pełny	6
G4-15	Zewnętrzne inicjatywy, deklaracje lub zasady	Pełny	26
G4-16	Członkostwo w stowarzyszeniach lub organizacjach	Pełny	8
Zidentyfikowane istotne aspekty oraz odpowiadające im granice			
G4-17	Informacja na temat wszystkich podmiotów ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym lub równoważnych dokumentach	Pełny	2
G4-18	Proces definiowania zawartości raportu	Pełny	4
G4-19	Istotne aspekty raportowania	Pełny	4
G4-20	Oddziaływanie aspektu wewnątrz organizacji	Pełny	4
G4-21	Oddziaływanie aspektu na zewnątrz organizacji	Pełny	4
G4-22	Wpływ wszelkich zmian w informacjach podanych w poprzednich raportach oraz przyczyny tych zmian	Pełny	4
G4-23	Znaczące zmiany względem poprzednich okresów objętych raportem dotyczące zakresu i granic aspektów	Pełny	4
Zaangażowanie interesariuszy			
G4-24	Lista grup interesariuszy zaangażowanych przez organizację	Pełny	4
G4-25	Podstawy identyfikacji i selekcji zaangażowanych grup interesariuszy	Pełny	4
G4-26	Podejście do zaangażowania interesariuszy	Pełny	4
G4-27	Kluczowe kwestie i zagadnienia poruszane przez interesariuszy oraz odpowiedź ze strony organizacji	Pełny	4
Parametry raportu			
G4-28	Okres raportowania (np. rok obrotowy/ /kalendarzowy)	Pełny	2
G4-29	Data publikacji ostatniego raportu (jeśli został opublikowany)	Pełny	2
G4-30	Cykl raportowania (roczny, dwuletni, itd.)	Pełny	2
G4-31	Osoba kontaktowa	Pełny	28
G4-32	Indeks CSR	Pełny	28
G4-32a	Metodologia	Pełny	4
G4-33	Polityka i obecna praktyka w zakresie zewnętrznej weryfikacji raportu	Pełny	2
Ład organizacyjny			
G4-34	Struktura i skład organu zarządzającego organizacją	Pełny	9
Etyka			
G4-56	Wartości organizacji, jej zasady, standardy i normy zachowania ujęte w postaci kodeksów postępowania oraz kodeksów etyki	Pełny	14

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

Kategoria ekonomiczna			
G4-DMA	„Podejście zarządcze”		10
G4-EC1	Bezpośrednia wartość ekonomiczna wytworzona i podzielona z uwzględnieniem przychodów, kosztów operacyjnych, wynagrodzenia pracowników, dotacji i innych inwestycji na rzecz społeczności, niepodzielonych zysków oraz wypłat dla właścicieli kapitału i instytucji państwowych	Pełny	7
G4-EC7	Wkład w rozwój infrastruktury oraz świadczenie usług na rzecz społeczeństwa poprzez działania komercyjne, przekazywanie towarów oraz działania pro-bono. Wpływ tych działań na społeczeństwo	Pełny	26
Kategoria środowiskowa*			
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Surowce i materiały”		18
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Energia”		21
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Bioróżnorodność”		17
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Emisje”		21
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Ścieki i odpady”		18
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Ocena środowiskowa dostawców”		17
G4-EN1	Wykorzystane materiały/surowce wg masy lub objętości	Pełny	18
G4-EN2	Procent materiałów pochodzących z recyklingu wykorzystanych w procesie produkcyjnym	Pełny	18
G4-EN3	Zużycie energii wewnątrz organizacji	Pełny	21
G4-EN8	Całkowity pobór wody według źródła	Pełny	21
G4-EN12	Opis istotnego wpływu działalności, produktów i usług na bioróżnorodność obszarów chronionych i obszarów o dużej wartości pod względem bioróżnorodności poza obszarami chronionymi	Pełny	17
G4-EN15	Bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych (Zakres 1)	Pełny	21
G4-EN16	Łączne pośrednie emisje gazów cieplarnianych według wagi (Zakres 2)	Pełny	21
G4-EN18	Efektywność związana z emisją gazów cieplarnianych	Pełny	21
G4-EN23	Całkowita waga odpadów według rodzaju odpadu oraz metody postępowania z odpadem	Pełny	18
G4-EN24	Łączna liczba i objętość istotnych wycieków	Częściowo	16
G4-EN27	Inicjatywy służące zmniejszeniu wpływu produktów i usług na środowisko i zakres ograniczenia tego wpływu	Częściowo	17
G4-EN29	Kwota istotnych kar oraz całkowita liczba sankcji pozafinansowych z tytułu nieprzestrzegania prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska	Pełny	16
G4-EN32	Odsetek dostawców, którzy zostali poddani ocenie pod kątem kryteriów środowiskowych	Pełny	17
G4-EN33	Istotne aktualne i potencjalne zagrożenia środowiskowe w łańcuchu dostaw.	Częściowo	17
G4-EN34	Liczba skarg dotyczących wpływu środowiskowego skierowanych i rozwiązanych poprzez mechanizmy formalne	Pełny	16
Kategoria społeczna. Praktyki zatrudniania i godnej pracy			
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Podejście zarządcze w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy”		25
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Różnorodność i równość szans”		23
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Mechanizm przekazywania skarg”		15
G4-LA6	Wskaźnik urazów, chorób zawodowych, dni straconych oraz nieobecności w pracy oraz liczba wypadków śmiertelnych związanych z pracą	Częściowo	26
G4-LA12	Skład ciał zarządczych i kadry pracowniczej w podziale na kategorie według płci, wieku, przynależności do mniejszości oraz innych wskaźników różnorodności	Pełny	23
G4-LA13	Stosunek podstawowego wynagrodzenia mężczyzn i kobiet według zajmowanego stanowiska	Częściowo	24
G4-LA14	Odsetek dostawców, którzy zostali poddani ocenie pod kątem kryteriów pracowniczych	Częściowo	26
G4-LA15	Istotne aktualne i potencjalne zagrożenia stosunków pracowniczych w łańcuchu dostaw	Częściowo	27
Kategoria społeczna. Prawa człowieka.			
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Procedury odnośnie zamówień i inwestycji”		27
G4-HR1	Całkowita liczba i udział procentowy ważnych umów inwestycyjnych, które uwzględniają zapisy dotyczące praw człowieka lub które zostały sprawdzone pod kątem zgodności z prawami człowieka	Pełny	27
G4-HR3	Całkowita liczba przypadków dyskryminacji oraz działania podjęte w tej kwestii	Pełny	23

(wszystkie kwoty ujęte w tabelach wyrażone są w tysiącach złotych, o ile nie podano inaczej)

G4-HR4	Działania zidentyfikowane jako mogące stwarzać zagrożenie dla prawa do swobody zrzeszania się i prawa do sporów zbiorowych oraz inicjatywy wspierające te prawa	Pełny	27
G4-HR5	Działania zidentyfikowane jako niosące ze sobą istotne ryzyko wykorzystywania pracy dzieci oraz środki podjęte w celu eliminacji takich przypadków	Pełny	27
G4-HR6	Działania zidentyfikowane jako niosące ze sobą istotne ryzyko wystąpienia pracy przymusowej lub obowiązkowej oraz środki podjęte w celu eliminacji takich przypadków	Pełny	27
G4-HR12	Liczba skarg dotyczących zagrożenia dla praw człowieka skierowanych i rozwiązanych poprzez mechanizmy formalne	Pełny	27
Kategoria społeczna. Odpowiedzialność za produkt			
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Zdrowie i bezpieczeństwo klienta”		12
G4-PR1	Etapy cyklu życia produktu, na których ocenia się wpływ produktów i usług na zdrowie i bezpieczeństwo w celu poprawy wskaźników oraz procent istotnych kategorii produktów i usług podlegających takim procedurom	Pełny	12
G4-PR2	Całkowita liczba przypadków niezgodności z regulacjami i dobrowolnymi kodeksami w zakresie wpływu produktów i usług na zdrowie i bezpieczeństwo na każdym etapie cyklu życia, z uwzględnieniem rodzaju skutków	Pełny	12
G4-PR3	Rodzaj informacji o produktach i usługach wymaganych na mocy procedur organizacji oraz procent istotnych kategorii produktów i usług podlegających takim wymogom	Częściowo	12
G4-PR9	Wartość pieniężna istotnych kar z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami dotyczącymi dostawy i użytkowania produktów i usług	Pełny	12
Kategoria społeczna. Społeczeństwo			
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Społeczność lokalna”		26
G4-DMA	Podejście do zarządzania aspektem „Działania antykorupcyjne”		27
G4-SO1	Charakter, skala i efektywność programów i praktyk w zakresie oceny i zarządzania wpływem działalności organizacji na społeczność lokalną, włączając wpływ wejścia na dany rynek, prowadzenia i zakończenia działalności	Częściowo	26
G4-SO2	Działania o znaczącym potencjalnym bądź istniejącym negatywnym wpływie na lokalną społeczność	Pełny	26
G4-SO3	Procent i całkowita liczba jednostek biznesowych poddanych analizie pod kątem ryzyka związanego z korupcją	Pełny	27
G4-SO5	Działania podjęte w odpowiedzi na przypadki korupcji	Pełny	27
G4-SO7	Całkowita liczba podjętych wobec organizacji kroków prawnych dotyczących przypadków naruszeń zasad wolnej konkurencji, praktyk monopolistycznych oraz ich skutki.	Pełny	27
G4-SO8	Wartość pieniężna kar i całkowita liczba sankcji pozafinansowych z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami	Pełny	27
Wskaźniki sektorowe dla branży budowlanej			
CRE6	Część (odsetek) organizacji działająca w zgodzie z międzynarodowymi systemami zarządzania BHP (np. ISO18000)	Pełny	25
CRE8	Certyfikacja nawiązujących do zrównoważonego rozwoju nowych obiektów, eksploatacji istniejących i rozbiórki likwidowanych	Częściowo	17

Dariusz Blocher	prezes Zarządu	.....	Henryk Urbański	członek Zarządu	.....
imię i nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis	imię i nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
Fernando Luis Pascual Larragoiti	wiceprezes Zarządu	.....	Marcin Węglowski	członek Zarządu	.....
imię i nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis	imię i nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
Jacek Daniewski	członek Zarządu	.....	Artur Popko	członek Zarządu	.....
imię i nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis	imię i nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
Cezary Mączka	członek Zarządu	.....	Radosław Górski	członek Zarządu	.....
imię i nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis	imię i nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis

Warszawa, 19 marca 2018 roku